

LITURGIJSKA SLAVLJA KROZ MJESEC

PROSINAC

1. *Bogoslužje ferijalno***Istog dana**

—**Bl. Edmund Campion, Robert Southwell**, svećenici i **drugovi**, mučenici (u Družbi Isusovoj spomendan). Za vrijeme krvavih progona katolika nakon vjerskog razdvajanja Engleske od Rima (1534.) čitava četa vjernika od težaka do velikaša, od jednostavnih svećenika do crkvenih dostojanstvenika pretrpjela je mučeništvo za katoličku vjeru. — Bl. Edmund Campion rodio se u Londonu 25. siječnja 1540. od roditelja plemića, koji su Elizabetinim dolaskom na prijestolje (1558.) prošli na protestantizam. Nadaren sposobnostima, prelazio je još kao student iz uspjeha u uspjeh. Proučavajući svete oce, povratio se ponovno katoličkoj vjeri. God. 1573. pošao je u Rim i stupio u Družbu Isusovu. Neko je vrijeme poučavao u Pragu, a zatim je 1580. pošao s Robertom Personsom kao misionar u Englesku. Zbog jedne propovjedi što ju je održao na blagdan sv. Petra i Pavla izdana je za njim potjernica. Selio je od prijatelja do prijatelja, od zaštitnika do zaštitnika, iz mjesta u mjesto, izjavivši prije toga da je spreman prihvatiti tri javne rasprave o vjeri: pred lordovima, pred sveučilišnim profesorima i pred poznavacima civilnog i crkvenog prava. Izdao ga je Georg Eliot i uhapšen je u jednoj kući gdje je 16. VI. 1581. slavio misu i podijelio pričest više od šesdesetorici vjernika. Kad se nije htio odreći vjere, osuđen je pod izlikom da je došao u Englesku s namjerom da podigne bunu. Pogubljen je 1. prosinca 1581., a proglašen blaženim 29. prosinca 1886. — Robert Southwell se rodio u Horsham-St-Faithu u blizini Norfolka 1561. God. 1578. stupio je u isusovački novicijat u Rimu, a 1584. zaređen je za svećenika. God. 1586. pošao je u Englesku gdje je kroz šest godina tajno djelovao kao misionar. Otkriven je 1592., uhapšen i strpan u zatvor. Dana 20. veljače 1593. osuđen je na smrt zbog izdaje veličanstva i države i slijedeći je dan ubijen. Blaženim ga je proglasio Pio XI. dana 15. prosinca 1929. godine.

— **Bl. Ante Bonfadini** iz Ferrare, franjevac. Bio je dobar propovjednik, čovjek molitve i redovničke točnosti. Umro je u mjestu Cotignola kod Faenze 1482. godine.

— **Bl. Bentivoljo** (Bentivoglio-Dobrotan) **de Bonis**, svećenik i **Gerard Cagnoli**, redovnik, franjevci. — Prvi se rodio 1188. u mjestu San Severino (Marche). U Red ga je primio sv. Franjo. Imao je dar ekstazâ. Umro je u San Severinu 1232. godine. — Drugi se rodio 1267. u Valenzi u Piemontu. Jedno je vrijeme obilazio svetišta kao hodočasnik, a zatim je stupio u franjevački red i živio uzornim redovničkim životom. Umro je u Palermu 29. prosinca 1342. godine.

– **Sv. Nahum**, prorok. Rođen je u Elquošu, vjerojatno današnje mjesto Bier-el Gaws u Judeji. Prorokovao je između 660. i 612. pr. Kr. Proroštva su mu bila utješna za Izrael. I samo prorokovo ime znači u prijevodu tješitelj.

– **Sv. Diodor**, svećenik, **Marijan**, đakon i **drugovi**, rimski mučenici. Prema bajloslovnom opisu mučeništva sv. Krizanta i Darije mučeni su u Trazonovu groblju uz Via Solaria u Rimu, prigodom slavlja godišnjice sv. Krizanta i Darije. Budući da i papa Damaz u natpisu koji je postavio u to groblje spominje grupu mučenika, o kojima kaže da im ne zna imena, noviji istraživači misle da su mučenici zaista postojali, a imena da je izmislio pisac opisa mučeništva.

– **Sv. Lucije**, **Rogat**, **Kasijan** i **Kandida**, mučenici. U Jeronimovu se martirologiju navode kao rimski mučenici. Prema novijim istraživanjima, jedino bi Kandida bila rimska mučenica. O Luciju i Rogatu se ne zna ništa pobliže. Kasijan je dosta poznati mučenik iz Tangera, koji se štuje 3. prosinca.

Sv. Prokul, narnski biskup, mučenik iz ranog doba kršćanstva. Život mu je obavljen legendom.

– **Sv. Evazije**. Prema jednom neutemeljenom opisu mučeništva iz IX. st., Evazije bi bio biskup u mjestu Casale (danas Casale Monferrato). Ubio bi ga knez Atabul u prvoj polovici VIII. st. Neki znanstvenici drže da je bio biskup u Asti, ali se vrijeme njegova biskupovanja ne može pobliže odrediti.

– **Sv. Ansan**, sijenski, mučenik. Opis njegova mučeništva je legendaran. Prema njemu, Ansan je rođen u Rimu. Kršten je u vrijeme cara Dioklecijana, kad je imao 12 godina. U vrijeme progonstva je uhićen skupa s maćehom Maksimom. Bio je zatvoren i zlostavljan. Uspio se osloboditi i neko je vrijeme živio u blizini Siene, propovjedao i krštavao. Prokonsul Lizija ga je uhapsio i potom ga dao ubiti.

– **Sv. Olimpijad**, mučenik. Podaci o njegovom životu sačuvani su u opisu mučeništva sv. Firmine i dosta su nesigurni. Prema tim podacima, bio je državni čovjek u Ameliji (Umbrija) u vrijeme cara Dioklecijana i progonio je kršćane. Kad je uhapsio Firminu, zaljubio se u nju. Obratio se na kršćanstvo i podnio i sam mučeništvo.

– **Sv. Ananija**, mučenik. Bio je pobožan kršćanin iz Arbele. God. 345. je izbačtinan, izmučen i ostavljen na ulici, nakon čega je neposredno umro.

– **Sv. Kastracijan**. Bio je milanski biskup najkasnije u prvim desetljećima III. stoljeća. Pripisuje mu se izgradnja triju crkava u Milanu.

– **Sv. Urzicin** (Urzacije), biskup Brescie. Sudjelovao je na crkvenom saboru u Sardici 343. U Brescii se štuje skupa s ostalim mjesnim mučenicima 20. travnja.

– **Sv. Agerik** (f. Airy), biskup Verduna. Rođen je u Harvilleu (Agerici villa) tridesetih godina VI. stoljeća. Prijateljavao je s Grgurom Tourskim i bio u vezi s pjesnikom Venancijem Fortunatom. Podizao je crkve i nastojao ispraviti nekršćansko vladanje velikaša.

– **Sv. Natalija**, žena sv. Hadrijana Nikomedijskog. Neki znanstvenici, kao Tillemont, drže da je tekst na kojem se osniva životopis te svete izmišljen da bi se potvrdila starina crkve u Argiropolisu, u kojoj su se čvale moći neke nepoznate Natalije.

VK

2. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Bibijana** (Vibijana, Vivijana), mučenica. Njezino štovanje zasvjedočeno je u Rimu u vrijeme pape Simplicija (468.-483.), koji joj je posvetio u čast posebnu baziliku. Opis mučeništva potječe vjerojatno tek iz VII. st. i pun je legendâ. Prema tom opisu, Bibijana je živjela u vrijeme cara Julijana Apostate. Roditelji su joj i sestra pretrpjeli mučeništvo. Kada se nije htjela odreći kršćanstva, i sama je bila privezana uz stup i izmrcvarena, nakon čega je izdahnula. Tijelo joj je bačeno psima. Ostatke je tijela sakupila neka pobožna žena. Na mjestu na kom je pokopana sagrađena je kasnije bazilika.

– **Sv. Euzebije, Marcel, Hipolit, Maksim, Adrija, Paulina, Neon, Marija, Martana i Aurelija**, rimski mučenici. Od prošloga stoljeća nazivaju se i »grčkim mučenicima«. Prema dvama natpisima, Marija i Neon su bili brat i sestra. Svoje su imanje razdijelili siromasima i podnijeli mučeništvo. Hipolit, Adrija i žena mu Paulina došli su iz Grčke u Rim, prigrlili kršćanstvo i također bili mučeni. Sve je ostalo što njima priča opis mučeništva legendarno, a isto su tako legendarna i imena ostalih mučenika.

– **Sv. Sever, Sekur, Januarije i Viktorin**, afrički mučenici. Ne može se sa sigurnošću odrediti vrijeme ni mjesto njihova mučeništva. Neki martirologiji umjesto imena Sever navode ime Ver za prvog mučenika.

– **Sv. Kromacije**, biskup, priznavalac i crkveni pisac. Jedan je od uglednijih ljudi Akvilejske crkve u IV. i V. st. Prijateljvao je sa sv. Jeronimom i s Rufinom, a cijenili su ga i sv. Ambrozije i sv. Ivan Krizostom te papa Inocent I. i car Honorije s kojima se dopisivao. Promicao je napredak teološke znanosti i crkveni život. Umro je oko 407.-408. godine.

– **Sv. Lupus** (Lupicinus – Vuk, Vučić), veronski biskup. Živio je vjerojatno na prelazu iz IV. u V. stoljeće. Ime mu se u martirologiju spominje i 31. svibnja.

– **Sv. Nono**, biskup Edese(?). Prema pobožnom romanu o životu sv. Pelagije, jeruzalemske pokornice, obratio je i krstio spomenutu sveticu, koja je otada živjela kao pokornica na Maslinskom brdu.

– **Sv. Silvan** (Goran), troadski biskup. Živio je na prelazu iz IV. u V. stoljeće. U popis ga je svetih unio Baronije u XVI. stoljeću.

– **Sv. Evazije**, biskup Brescie (v. sv. Evazije, 1. prosinca).

VK

3. SV. FRANJO KSAVERSKI, prezbiter

Obavezan spomendan

Franjo je ugledao svjetlo dana u španjolskoj kraljevini Navari, u pokrajini Baskiji, 7. travnja 1506. godine. Od kuće je ponio ponos i strastveni značaj. Bio je živ, radišan, volio sport i pustolovine. Bio je veliko-

dušan i spreman sve za drugoga učiniti. Mlad je došao u Pariz na studij i nakon nekoliko godina postao profesor. Za njegovu budućnost presudan je bio susret s Ignacijem Lojolskim. S petoricom drugova položiše njih dvojica zakletvu 15. kolovoza 1534. u crkvi sv. Dionizija na Montmartreu. Odredili su poći na hodočašće u Palestinu da bi postali misionari. U Venciji su ređeni za svećenike 24. lipnja 1537. po odobrenju pape Pavla III. U Rimu su radili na Konstitucijama nove zajednice, koju nazvaše »Družba Isusova«.

Uto je portugalski kralj Ivan III. zaželio poslati misionare u Indiju. Ignacije pošalje Franju. Iako je Franjo bio vrlo obrazovan, ipak nije bio dovoljno spreman za novu dužnost. Poznavanje jezika, kulture, religijâ i svega drugoga na dalekom Istoku, bio je to za njega problem, na koji nije ni mislio kad se zaputio na svoje veliko misijsko putovanje. On je jednostavno pošao pun želje da pogane, koji ne poznaju Isusa Krista, krštenjm učini dionicima njegova kraljevstva.

Godinu dana je putovao od Lisabona do Goe u Indiji. Bio je silno izdržljiv: malo jeo, podnosio vrućinu i studen, malo spavao i uvijek gorio od želje »za spasenjem duša«. U Goi se zadržao samo pola godine i otišao na jug Indije. Obišao je Indoneziju, Malaku, Molučke otoke i 1549. god. stigao u Japan. Željan prijeći na tlo Kine, umro je na otoku San Čao, pred vratima Kine, pred lukom Kanton, a uza nj je bio samo jedan mladi Kinez. Tako je završio svoj misionarski život čovjek, koji je u ono doba, bez naših suvremenih sredstava za putovanje, uspio obići gotovo cijeli Daleki istok i među raznim narodima raditi kao »glasnik Vesele vijesti«. Kaže se da je preko 30.000 krstio svojom rukom. Glasovita je njegova izjava: »Vrlo mnogi ljudi ovdje samo zato ne postaju kršćani, jer nema nikoga da ih privede kršćanstvu. Stoga me vrlo često obuzme želja da potrčim evropskim sveučilištima, osobito onim u Parizu, i da luđački iza svega glasa vičem i prisilim sve one koji imaju više učenosti nego ljubavi: Jao vama, kako su mnoge duše vašom krivnjom isključene iz neba te se strovaljuju u pakao!« (Pismo sv. Ignaciju).

Tijelo mu je kasnije preneseno u Gou, gdje su ga počeli štovati kao sveca. Blaženim ga je proglasio papa Pavao V. (1619.), a svetim Grgur XV. istoga dana kao i Ignacija Lojolskoga (12. ožujka 1622.) Papa Pio XI. proglasio ga je zajedno sa sv. Terezijom od Djeteta Isusa zaštitnikom misija.

HGJ

Istog dana

– **Sv. Sefanija**, prorok. Djelovao je u vrijeme judejskog kralja Jošije (Sef 1,1), koji je vladao 640.-609. pr. Kr. Žestoko se borio protiv nasilja i tiranije, potkupljivosti vladajućih slojeva, te protiv svećenika i proroka što su zloupotrebljavali vjeru u svoje ciljeve.

– **Sv. Klaudije, Hilarija, Jazon, Mauro i drugovi**, rimski mučenici. Grobovi posljednje trojice mučenika postojali su u VII. st. uz Via Salaria Nuova, kako svjedoče putopisi (Itineraria) onoga doba. Klaudije se spominje samo u opisu mučeništva sv. Krizanta i Darije, pa noviji povjesničari dovode u sumnju i samu njegovu opstojnost.

– **Sv. Kasijan**, tangerski mučenik. Prema nedovoljno vjerodostojnom opisu mučeništva sv. Marcela, kao tajnik na Marcelovu suđenju protestirao je protiv njegove osude. Zbog toga je uhapšen i osuđen na smrt. U martirologiju se spominje i 1. prosinca.

– **Sv. Klaudije, Krispin, Magina, Ivan i Stjepan**, mučenici (?). Čitava ova grupa tobožnjih afričkih mučenika, koje navodi Rimski martirologij, zasniva se, prema novijim istraživanjima, na pogrešnom čitanju izvora.

– **Sv. Agrikola**, mučenik. Rimski ga martirologij navodi kao panonskog mučenika. Zabuna je nastala pogrešnim čitanjem Panonia umjesto Bononia. Radi se zapravo o Agrikoli, drugu sv. Vitala, rođenom u Bolonji (usp. 4. stud.).

– **Sv. Ambik, Viktor i Julije**, nikomedijski mučenici (?). Novija istraživanja s obzirom na te mučenike stoje pred zagonetkom.

– **Sv. Miroklet (Meroklet)**, milanski biskup. Bio je uzornog života. Suvremenik je velikih događaja, kao što je milanski edikt kojim je Crkva dobila slobodu (313.).

– **Sv. Birin**, biskup Dorchestera, misionar zapadnih Saksonaca. Osnovao je biskupiju Dorchester. Umro je oko 650.

– **Sv. Lucije**, biskup Chura u Švicarskoj. Prema legendarnom životopisu, bio je kralj u Engleskoj. Na pismeni poticaj pape Eleuterija obratio bi se i pošao kao misionar u današnju Švicarsku, gdje bi postao biskup i oko 200. podnio mučeništvo. Novija su istraživanja iznijela na vidjelo da je živio kao pustinjač u Luziensteigu. Do drugih se podataka nije došlo.

– **Sv. Galgan**, pustinjač. O njegovu životu nema puno podataka. God. 1180. započeo je pustinjački život. Umro je nakon nepunu godinu dana, 30. XI. 1183. Štovanje mu se je ubrzo raširilo po Toskani, a Monte Siepi, gdje je sagradio svoju pustinjačku ćeliju, postalo je svetište i centar duhovnog života.

VK

4. SV. IVAN DAMAŠČANSKI, prezbiter i crkveni naučitelj

Neobavezan spomendan

Sv. Ivan Damaščanski rodio se od ugledne kršćanske obitelji oko 675. g. u Damasku, po kojemu je dobio naziv. O njegovu životu nemamo mnogo sigurnih podataka, jer su *Životi*, pisani mnogo vremena iza njega, dosta legendarni.

Ivanov se život može podijeliti na dva razdoblja. Prvo razdoblje obuhvaća život i rad na dvoru kalifa u Damasku, gdje Ivan vrši službu ministra financija. Tu je službu naslijedio od svoga oca. Drugo razdoblje obuhvaća njegovo povlačenje iz javnoga života i odlazak u samostan.

Kad je kalif Abd el-Malek počeo progoniti kršćane, Ivan napušta Damask između 718. i 720. godine, ostavlja svijet, njegove zamannosti i časti, povlači se u Mar Sabu kod Jeruzalema i postaje monahom a kasnije i svećenikom. Imao je tada oko 50 godina. Potpuno se posvećuje teološkom studiju i pisanju. On je zadnji sveopći teolog Istočne crkve. Strogo se drži tradicije. Skupljao je ono što su teolozi prije njega pisali i naučavali, pa ga ne možemo ubrojiti u teologe stvaraoce. Ipak je teolog širokih pogleda, otvorenosti, sposoban da ujedini razne elemente u jedan sustavni sistem. Pisao je ne samo o teološkim, moralnim i asketskim nego i o egzegetskim i povijesnim problemima. Iza sebe je ostavio mnogo divnih homilija i himana, koji se upotrebljavaju u istočnoj liturgiji.

Slavu je postigao djelom *Izvor spoznaje*, koje je oko 1150. g. na Zapadu prevedeno na latinski s naslovnom *De fide orthodoxa*. To je djelo pomoglo da nauka Istočnih otaca dođe na Zapad. Sv. Toma ga mnogo cijeni, često se njime služi i često ga citira.

Tragovi teologije sv. Ivana Damašćanskog duboko su utisnuti u teologiju Istočne crkve. Mnogo je doprinio sistematizaciji te teologije. Kao teolog utjecao je na slijedeće generacije bizantinskih teologa. To se može ocijeniti time što je on dao sažetak misaonog svijeta prethodne teologije. Nazvan je svetim Tomom Istoka.

Kad je car Leon III., Sirac, začetnik pokreta kipoborstva, nastojao iskorijeniti štovanje svetih slika i kipova, sv. Ivan je neustrašivo ustao u obranu toga štovanja i riječju i djelom. Kaže se da mu je radi toga bila odsječena desna ruka.

VII. ekumenski sabor (II. nacejski 787.) konačno je izvojevao pobjedu za štovanje svetih slika i pohvalio branitelje toga štovanja. Otada Istočna crkva smatra sv. Ivana naučiteljem Crkve. Leon XIII. ga je 1890. g. proglasio i naučiteljem Zapadne crkve.

Sv. Ivan je umro u dubokoj starosti od preko 100 godina ostavivši iza sebe tolika pisana djela, a navlastito svjedočanstvo osobnog života i predanja, kao i uzor velikog borca za stvar Božju i stvar crkve.

SC

Istog dana

– **Sv. Barbara**, mučenica. Unesena je u rimski kalendar u XII. stoljeću. Opis njezina mučeništva obiluje pričama i legendama. Ne može se sa sigurnošću utvrditi čak ni gdje je mučena. Zbog toga je u obnovljenom liturgijskom kalendaru dokinut njezin spomendan, premda joj je štovanje bilo rašireno.

– **Sv. Teofan i drugovi**, carigradski mučenici. Mučeni su za vrijeme Svetog tjedna 780. u vrijeme ikonoklastičkog cara Leona IV. Khazara zbog iskazivanja štovanja svetim slikama. U martirologij ih je unio Baronije. Carigradska ih crkva ne časti kao mučenike.

– **Sv. Melecije**, biskup sevastopolski. Prema crkvenom povjesničaru Euzebiju, bio je veoma učen i svet. Štovanje mu nije utvrđeno.

– **Sv. Feliks** (Srećko), bolonjski biskup. Bio je đakon milanskog biskupa sv. Ambrozija i njegov poslanik 394. caru Teodoziju. Početkom V. st. postao je bolonjski biskup. Umro je oko 430.

– **Sv. Osmund**, biskup. Bio je nećak Vilima Osvajača. Upravljao je biskupijom Salisbury. Isticao se okretnošću i sposobnošću u upravljanju i širokom kulturom. Umro je 4. prosinca 1099. Kanonizacija mu je bila jedna od dužih i skupljih u engleskoj povijesti. Proglašen je svetim 1456.

– **Sv. Anon II.**, izborni knez, nadbiskup kölnski. Rodio se 1010. Sin je siromašnog viteza Waltera von Steutzlingena. Inteligencijom i čvrstom voljom otvarao je sebi put. Postao je kapelan, prijatelj i savjetnik Henrika III., a to mu je otvorilo i njegovu daljnju crkvenu karijeru. Okretan, čvrst i odlučan izvršio je ogromni utjecaj na crkveni i politički život svojega doba. Umro je u Kölnu 4. prosinca 1075. godine.

– **Sv. Maruta**, biskup Mayferqata. Kao mlad studirao je medicinu. Poslije očeve smrti u vrijeme careva Teodozija (375-395.) i Arkadija (395.-408.) upravljao je kao guverner jednom pokrajinom. God. 399. bio je poslanik kod perzijskog kralja Yazdegerda I. Sudjelovao je na nekim crkvenim saborima i igrao važnu ulogu u životu Crkve. Umro je najkasnije 420. godine. U Rimski martirologij ga je unio tek Baronije.

– **Sv. Bernard**, opat, biskup Parme, kardinal. Rodio se oko 1060. Kao mlad postao je monah, a zatim ubrzo opat glasovitog samostana Vallombrosa. Oko 1099. Urban II. imenovao ga je kardinalom. Vršio je dužnost papinskog legata, kod langobardske kneginje Matilde, i papinskog vikara u Lombardiji. Zalagao se napose za samostansku reformu. Umro je u Parmi 4. prosinca 1133.

VK

5. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Saba**, monah, osnivač Velike lavre. Rodio se u Mataluski kod Cezareje Kapadocijske 439. Mlad je ušao u samostan. Samostanski život nije ga mogao u potpunosti zadovoljiti pa je neko vrijeme živio kao pustinjač u samoći. Nastanio se u Cedronskoj dolini kod Jeruzalema. Kad su ga počeli slijediti i učenici, osnovao je Veliku lavru. Kako se broj učenika povećavao osnivao je nove samostane sam ili preko učenika. Zanimao se za crkveni i društveni život. Umro je 5. prosinca 532. i štovanje mu se brzo raširilo po Istoku i po Zapadu.

– **Sv. Baso**, tobožnji biskup Nice. U Rimski Martirologij unio ga je Baronije, na temelju podataka koji možda govore o istoimenom mučeniku u Niceji u Aziji. Štovanje sv. Basa je rašireno uz jadransku obalu u Italiji, međutim, izgleda da se tu zapravo radi o zamjeni imena za mučenika Dazija. God. 1922. na temelju Rimskog martirologija proglašen je drugim zaštitnikom grada i biskupije Nice.

– **Sv. Dalmacije**, tobožnji biskup Pavije. Zapravo se radi o mučeniku koji se štovao u Pedoni (danas Borgo san Dalmazzo). Vjerojatno je bio lokalni navještitelj evanđelja u vrijeme koje je teško pobliže odrediti.

– **Sv. Pelin**, biskup Brindisija. Neki noviji autori drže da je bio biskup u mjestu Corfinio. Prema legendarnom životopisu, rođen je u Draču u Albaniji u vrijeme

cara Konstantina. Za vrijeme cara Julijana Apostate postao je biskup u Brindisiju i podnio mučeništvo u Rimu.

– **Sv. Anastazije**, mučenik. Zbog nedostatka podataka neki ga autori poistovjećuju sa solinskim mučenikom Anastazijem (21. VIII.), dok drugi misle da se radi o posebnom mučeniku.

– **Sv. Julije, Potamija, Krispin, Feliks (Srećko) i Grat (Dragan)**, afrički mučenici. Krispin je iskrivljeno ime umjesto mučenice Krispine. Grat je vjerojatno istoimeni mučenik koji se štovao u Kartagi. O drugima nema podataka. Iz činjenice da se spominju skupa s mučenicom Krispinom mogli bi, možda, zaključiti da su bili mučeni u istom kraju ili u isto vrijeme za Dioklecijanova progonstva.

– **Sv. Krispina**, afrička mučenica. Jeronimov martirologij navodi je skupa sa spomenutom grupom mučenika iz mjesta Thagore. Prema aktima saslušanja, za koje kritičari drže da su jedni od boljih što su nam se sačuvali iz kršćanske starine, Krispina je mučena u Thebesti (Theveste), za vrijeme Dioklecijanova progonstva 304. godine. Zabuna je očito nastala zamjenom mjesta rođenja za mjesto mučeništva.

– **Sv. Niceije**, biskup Trieri. Rodio se vjerojatno u Limogesu potkraj V. stoljeća. Postao je najprije monah. Zatim je izabran za opata, a nakon toga za biskupa Trieri. Isticao se neustrašivošću i brigom za obnovom vjerskog života u biskupiji i izvan nje.

– **Sv. Ivan Čudotvorac**, biskup. Živio je u IX. stoljeću. Bio je biskup Polibota u Frigiji. Ustao je u obranu svetih slika protiv ikonoklastičkih odredaba cara Leona Armenca (813.-820.). Po čudesima, o kojima se govorilo da su se događala poslije njegove smrti, i zbog neraspadanja njegova mrtvog tijela nazvan je čudotvorcem.

VK

6. SV. NIKOLA, biskup

Neobavezan spomendan

Cijeli kršćanski svijet tako štuje sv. Nikolu kao malo kojega sveca. On je zaštitnik Rusije i Grčke, putnika i mornara, djece i cura-udavača. U mnogim zemljama »*Babbo Natale*«, »*Santa Claus*« ili moderni nekršćanski »*Djed Mraz*« — sve je to prosinački susret djece i mladih s drugim starcem s bijelom bradom — sv. Nikolom, biskupom, što ga prozvaše Putnikom.

Rođen je u Patari u Maloj Aziji (današnja Turska) oko 270. godine. Mlad je ostao bez roditelja. Na neobičan je način postao biskupom grada Mire. Sudjelovao je na prvom općem crkvenom saboru u Niceji 325. gdje je osuđeno arijanstvo, koje je nijekalo Kristovo božanstvo. S tog je sabora i *Vjerovanje* što se moli nedjeljom i svetkovinom u euharistijskom slavlju.

Bio je samodiscipliniran i čelična značaja. Čovjek molitve i iskrene ljubavi prema bližnjemu. Spreman je bio suprotstaviti se i samom caru Konstantinu, da bi obranio prava malog čovjeka. Umro je oko 350. godine u Miri i tu pokopan. Tjelo mu je 1087. god. preneseno u Bari i od toga doba na Zapadu se silno raširilo njegovo štovanje.

U nedostatku sigurnih podataka o njegovu životu stoljeća su ga iskitila legendama. Jedna se zove »zlatna«. Iako su legende unijele nevjerojatne pojedinosti u njegov život, ipak je u njima ono bitno istinito. Iz njih Nikola izrasta kao kršćanski orijaš, heroj i div.

Kad su neka tri mladića išla na studij u Atenu i odsjeli u nekoj gostionici u Miri, gostioničar, pohlepan za novcem, sasjekao ih je i »posolio« u bačvi. Nikola je neustrašivo prekorio zlodjelo, uskrsio mladiće i tako oduševio cijeli grad, pa su ga stoga studenti uvijek smatrali svojim čuvarom i zaštitnikom. A kad je neki »tatica« htio svoje kćeri upotrijebiti za najnečasniji posao i na taj način zarađivati novac, Nikola se darežljivo pobrinuo za njihov miraz i čestitu udaju (tri puta noću ubacivao je kroz prozor po kesu novaca). Stoga ga osobito štuju djevojke željne sretnog obiteljskog gnijezda.

Tako je nastao običaj da za njegov blagdan i velika i mala djeca primaju darove. Priredbe za »Nikolinje« (sv. Nikola i krampus), darovi uz sniježne pahuljice stvaraju ono jedinstveno predbožićno raspoloženje. Popularnost sv. Nikole svjedoči i riječ što je Venecijanke vele svojoj djeci koja pohlepno traže slatkiše: »Ma, nemam bačvu sv. Nikole!« (punu slatkiša).

Ne samo djeca i djevojke nego i ozbiljni i brkati mornari, morski vukovi, posebno štuju sv. Nikolu. Njegova je slika na mnogim brodovima, ili u novčanicima mornara. Otkada je još kao biskup Mire spasio mornare iz strašne oluje, pomorci ga ne prestaju zazivati. Blagoslovi brodova, Nikolini likovi na njima, zavjetni darovi u njegovim svetištima, molitve i zavjeti majka za sinove, supruga za muževe koji plove na dalekoj morskoj pučini živi su svjedoci Nikoline ukorijenjenosti u duši kršćanskoga puka.

U Francuskoj i Njemačkoj ima preko 2.000 njegovih crkava, u Danskoj 100, a na Islandu čak 40! Na pravoslavnom Istoku nemoguće ih je prebrojiti. Na našoj jadranskoj obali ima ih vrlo mnogo, a u čitavoj Hrvatskoj preko 120. I umjetnici od bizantinskih vremena do naših dana ostvarili su bezbroj umjetničkih likova ovoga popularnog Sveca.

Nikolin je blagdan na početku adventskog, predbožićnog vremena. I baš u tim danima on prenosi poruku Betlehenskog djeteta: »Ljubiti brata čovjeka!«, u prvom redu onoga potrebnoga, siromašnoga, tlaččenoga i nezaštićenoga. Suvremenom čovjeku Nikolina je poruka bliza i suvremena.

HGJ

Istog dana

– **Sv. Polikronije**, mučenik. Prema bizantinskim izvorima, sudjelovao je 325. na nicejskom saboru kao čitač. Zaredio se za svećenika. Poslije Konstantinove smrti (337.) arijci su ga ubili na oltaru dok je slavio misu.

– **Sv. Dionizija, Dativa, Leonicija, Tercije, Emilijan, Bonifacije, Majorik i Servo**, afrički mučenici. Afrički biskup i pisac Viktor de Vita opisuje potkraj V. st. kako je

kralj Hunrik (477.-484.), arijac, mučio mnoge kršćane zbog vjere. Tako su mučeni i Dionizija, sin joj Majorik, sestra joj Dativa, Leoncija, kćer biskupa Germana iz Perade ili Phare, liječnik Emilije (Emelije, Emilijan), Tercije iz Byzacene i Bonifacije koji se vjerojatno može poistovjetiti s istoimenim biskupom iz Sicilije. Neki stari kalendari prdružuju tim mučenicima još dvojicu. To su Servo ili Servije mučen u Tuburbiumu i matrona Viktorija mučena u Culsitanumu.

— **Sv. Azela**, rimska djevica. Rođena je oko 334. Provodila je strog pokornički život. Sv. Jeronim joj je upravo jednu poslanicu, a život joj je opisao u poslanici Marceli. Umrta je oko 405.

— **Sv. Petar** (šp. Pedro) **Pascual**, mučenik. Rođen je u Valenciji oko 1225. U Parizu je kao student bio kolega sv. Bonaventure i sv. Tome. Postao je redovnik i svećenik a kasnije i biskup. Potkraj 1297. uhvatili su ga Arapi i odveli u Granadu. Novac koji je sakupljen za njegovu otkupninu namijenio je za oslobođenje zarobljene djece i ženâ iz arapskog ropstva. Smaknut je 6. prosinca 1300.

VK

7. SV. AMBROZIJE, biskup i crkveni naučitelj

Obavezan spomendan

Augusta Trevirorum, današnji Trier u Njemačkoj, rodni je grad Ambrozija, koji je tu ugledao svjetlo dana 339. godine. Otac mu je bio upravitelj pokrajine Galije. Nakon rane očeve smrti, majka mu je s djecom (bratom Satirom i sestrom Marcellinom) preselila u Rim. Tu je mladić svršio pravo i govorništvo, postao odvjetnik i radio u državnoj službi. Uspon u karijeri započeo je u sadašnjoj našoj Srijemskoj Mitrovici (Sirmium) i uskoro postao upraviteljem današnje sjeverne Italije sa sjedištem u Milanu.

Bio je pravedan, svjestan odgovornosti svoje visoke službe, izvrstan organizator i pun upravnčkog smisla. Kad se 373. god. narod skupio u katedrali nakon smrti biskupa Auksencija, da mu bira nasljednika, Ambrozije se brinuo za mir i red pri izboru. Odjednom nastala vika: »Ambrozija za biskupa!« Tako je izabran za službu, kojoj se nije nadao. Ča je još bio katekumen. Ubrzo je kršten (24. studenoga) i već 7. prosinca posvećen za biskupa (Zato mu se toga dana slavi spomendan). Biskupovao je 23 godine u Milanu i umro na Veliku subotu, 4. travnja 397. godine.

Kako je kao katekumen bio izabran za biskupa, odmah se dao na proučavanje Sv. pisma i crkvenih pisaca. Toliko je stekao znanja i toliko je spisa iza sebe ostavio, da je ubrojen među četiri »velika zapadna naučitelja« (Augustin, Jeronim, Grgur). Njegova je velika zasluga da je duhovna baština staroga Rima, i uopće antičkog svijeta, pomalo postajala i svojina kršćanstva. To u prvom redu vrijedi za Ciceronove i Senekine spise.

On prvi upotrebljava termin »misa« za euharistijsko slavlje. Prvi je uveo na Zapadu izmjenično pjevanje psalama, spjevao je više himana, od

kojih se neki i danas pjevaju i u rimskom i ambrozijanskom obredu. Također je prvi na Zapadu uveo pogrebne govore, od kojih su neki sačuvani. Bio je izvanredan govornik i pastoralni radnik. Mladi Augustin slušao je njegove propovijedi i ostavio nam svjedočanstvo da ga je lijepo i prijateljski prihvatio i krstio na Uskrs 387. godine.

Puno se trudio oko dobrih odnosa između Crkve i države. Bio je odgojitelj i savjetnik trojice careva (Gracijana, Valentinijana II. i Teodozija). Kad je Teodozije dao poubijati mnoštvo građana u Solunu, Ambrozije je natjerao gordog cara na javnu pokoru od listopada do Božića.

Poznati odvjetnik, upravnik, biskup, crkveni pisac, pjesnik, organizator, ustrajni borac za čistoću vjere protiv arijanizma, branitelj siromašnih i potlačenih pokazao se prema svakome dobrim ocem, pravim prijateljem i brižnim pastikom svoga stada. U određenim trenucima bio je izvanredno hrabar, nepopustljiv i odlučan, posebno u obrani prava Crkve. Radi svega toga s punim je pravom nazvan »kršćanskim konzulom«.

HGJ

Istog dana

– **Sv. Eutihijan**, papa. Upravljaio je Crkvom u drugoj polovici III. st. (275.-283?). Tvrdnja da je bio mučenik nije znanstveno utemeljena. Pokopan je u katakombama sv. Kalista gdje mu je u prošlom stoljeću otkriven natpis što mu je stajao na grobu.

– **Sv. Agaton**, vojnik iz Aleksandrije. Vjerojatno se radi o istoj osobi koja je navedena u **Rimskom martirologiju** 27. veljače pod imenom Beza (Basso). Mučen je zbog toga što je htio spriječiti izrugivanje mučenika u Aleksandriji u vrijeme Decijeva progonstva.

– **Sv. Polikarp i Teodor**, antiohijski mučenici (?). Njihovo štovanje nije zasvjedočeno u Antiohiji u povijesnim izvorima. Spominje ih jedino Jeronimov martirologij iz kojeg su kasnije preuzeti u Rimski martirologij.

– **Sv. Servo**, mučenik iz Tuburbiuma u Africi (vidi: sv. Dionizija, 6. XII.).

– **Sv. Urban**, biskup Teana. Živio je vjerojatno u drugoj polovici IV. stoljeća.

– **Sv. Martin**, opat iz Saujona. Prema nekim izvorima, bio bi učenik sv. Martina iz Toursa i prema tome živio bi u V. st. Izvori su, međutim, dosta kasni i nesigurni.

– **Sv. Marija Josipa Rossello**, osnivačica **Kćeri naše milosrdne Gospe**. Rodila se u mjestu Albissola Marina (Savona) 27. svibnja 1811. Mlada je stupila u Treći franjevački red. Jedno je vrijeme bila kućna pomoćnica kod jedne bogate obitelji. Poslije se posvetila pomaganju siromašne mladeži. God. 1837. osnovala je spomenutu družbu. Umrta je 1880. a proglašena svetom 1949.

VK

8. BEZGREŠNO ZAČEĆE BL. DJ. MARIJE

Svetkovina

Dogma Bezgrešnog začeca bl. Djevice Marije novijeg je datuma, iako je Crkva oduvijek vjerovala da je Marija, zbog posebnih zasluga Isusa Krista i zbog njezina bogomaterinstva, sačuvana od svake ljage grijeha

kako istočnoga a tako i osobnoga. Dogmu Bezgrešnog Marijina začeća proglasio je papa Pio IX. 8. prosinca 1854. ovom svečanom definicijom: »Definiramo da je od Boga objavljen nauk, koji uči da je Blažena Djeвица Marija u prvom času svoga začeća, posebnom milošću i privilegijem Svemogućega Boga, radi predviđenih zasluga Isusa Krista, Spasitelja ljudskog roda, sačuvana netaknuta od svake ljage istočnoga grijeha« (DS 2803).

Taj svečani papin čin bio je kruna dalekog puta vjere i pobožnosti od davnina. Već su Sveti oci veličali Mariju i nju postavljali izvan istočnoga grijeha, pa je zato nazvali »neokaljanom, bezgrešnom, čistijom od anđela, najčistijim ljiljanom, neokaljanom klicom, suncem sjajnijim od sunca« itd.

Pod konac 7. stoljeća na Istoku se pojavljuje svetkovina Marijina začeća. U 11. stoljeću prelazi u Englesku, ali za kratko vrijeme, da bi stoljeće kasnije opet bila obnovljena pod nazivom: Bezgrešno Marijino začeće. Odatle će prijeći u Normandiju a kasnije i u cijelu Francusku.

Istok je uvijek častio na poseban način Mariju pa i Bezgrešno Marijino začeće, iako na Istoku nije nikad došlo do dogmatske definicije Bezgrešnog začeća. Međutim, na Zapadu je Marijina bezgrešnost nalazila protivnikâ, ne zbog odvratnosti prema Mariji, jer je ona uvijek smatrana najuzvišenijom među stvorenjima, nego radi nauke o otkupljenju, koje se zbilo Kristovom žrtvom.

Franjevci su se zalagali za uvođenje svetkovine Marijina začeća u cijeli Red, a u obrani Marijine bezgrešnosti istakao se franjevac Duns Skot. On je govorio: Otkupiteljeva savršenost zahtijeva da izvede apsolutno savršeno otkupljenje, ne samo da očisti nego i da sačuva od grijeha najljubljenije stvorenje. »Blažena Majka Božja, veli Skot, jest na nebu, ona koja nije nikada bila neprijateljica ni osobnim ni istočnim grijehom; to bi ipak bila da nije bila sačuvana«.

Bazelski koncil (1439. g.) bio je sklon da proglasi Bezgrešno začeće dogmom vjere, ali radi tadašnjih općih crkvenih prilika pitanje nije dobilo službenu formu. Papa Sikato IV. najzaslužniji je da se na Zapadu prihvatila svetkovina Bezgrešnog Marijina začeća. On je 1476. g. toj svetkovini dodjelio iste oprostite kao i svetkovini Tijelova.

Nakon što je papa Pio IX. (1854.) Bezgrešno Marijino začeće proglasio dogmom, postaje jedna od najraširenijih Marijinih svetkovina. U formi proglašenja dogme je naglašeno: Marija je apsolutno već od svoga početka, oslobođena svake ljage grijeha; ova Adamova kći spašena je po zaslugama Isusa Krista u previziji zasluga Kristovih. Tako je otkupljena na savršeniji način nego drugi sinovi Evini, ukoliko nije dozvolio da je ni jednoga časa ne okalja nikakav grijeh. Nju je Kristova milost ispunila od prvoga časa njezina života.

Ova je svetkovina trijumf misterija spasenja. Njom slavimo ne samo misterij Marijine neokaljanosti od vlasti tmina već i istinu da je ona puna blistave milosti i nebeske ljepote. Zato joj Crkva pjeva: »Sva si lijepa, o Marijo, i grijeha istočnoga nema u tebi!«

U liturgiji današnjega dana zahvaljujmo Bogu što su ostvareni njegovi planovi u Mariji. Zbog toga i kličemo od radosti, tražeći ujedno barem dijelak čistoće koju je ona posjedovala.

Papa Pavao VI., koji se neprestano trudio oko produbljivanja marijanskog štovanja, izdao je 1974. pobudnicu *Marialis cultus* u kojoj lijepo govori da je ova svetkovina divna priprava za dolazak i rođenje Spasitelja: »8. prosinca — kad se u isti mah proslavljuje Neokaljano začće Marije, temeljna priprava (usp. Iz 11, 1-10) na dolazak Spasitelja i blažena zora Crkve bez ljage i nabora« (br. 2). Taj nam je poziv upućen da se što dostojnije spremimo za svetkovinu Božića koja je pred nama.

SČ

Istog dana

— **Sv. Euharije**, trierski biskup. Živio je u drugoj polovici III. stoljeća. S njim se započinje poznati nam redoslijed trierskih biskupa.

— **Sv. Makarije**, aleksandrijski mučenik. Spaljen je živ u vrijeme Decijeve progonstva.

— **Sv. Sofronije**, ciparski biskup, dobročinitelj siromaha.

— **Sv. Romarik** (fr. Remiré Romary), opat. Osnovao je skupa sa sv. Amatom samostan u blizini današnjeg mjesta Remiremont (**Romarici Mons**). Umro je, prema predaji, 8. prosinca 653.

— **Sv. Patapije**, carigradski pustinjač. Živio je vjerojatno između V. i VII. stoljeća. Pripisuju mu se različita čudesa.

— **Sv. Zenon**, veronski biskup. Čini se da je bio porijeklom iz Afrike. U Veroni je sagradio prvu crkvu. Isticao se ljubavlju, poniznošću i darežljivošću prema siromašnim i potrebnim. Umro je vjerojatno oko 372.

VK

9. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

— **Sv. Restitut**, kartaški biskup, mučenik. Upravljaio je biskupijom u Kartagi između 352. i 373. Sudjelovao je na saboru u Riminiju 359., gdje je zastupao nauku nicejskog sabora, i bio vođa poslanstva upućenog caru Konstanciju u Carigradu. Prihvatio je treću formulu srijemskog sabora ali se ponovno vratio pravovjerju. Umro je mučeničkom smrću.

– **Sv. Petar, Sukces, Basijan, Primitiv (Prvenko)** i drugovi, afrički mučenici. Jeronimov, a kasnije, i Rimski martirologij spominju dvadesetoricu drugova. O nijednom od tih mučenika nema, međutim, nikakvih drugih podataka.

– **Sv. Leokadija Toledska**, djevica, mučenica, Prema opisu mučeništva, koji je napisan polovicom VII. st. uhapšena je kao kršćanka u vrijeme Dioklecijanova progonstva. Umrla je čekajući presudu.

– **Sv. Valerija**, mučenica iz Limogesa. Iz njezina legendarnog životopisa teško se može izvući ijedna sigurna činjenica. Dapače, s pravom se sumnja da li je uopće svetica.

– **Sv. Prokul**, veronski biskup. Živio je vjerojatno krajem III. ili početkom IV. stoljeća. U Veroni se štuje najkasnije od VIII. stoljeća.

– **Sv. Siro**, biskup Pavije. Bio je prvi biskup pavijske biskupije, koja je osnovana vjerojatno polovicom IV. stoljeća.

– **Sv. Julijan**, biskup Apameje. U Rimski ga je martirologij unio Baronije iz Euzebijeve **Crkvene povijesti**, u kojoj se spominje Julijanovo djelovanje protiv učenika heretika Montana.

– **Sv. Petar Fourier**, reformator regularnih kanonika, koje je okupio u »Kongregaciju našeg Spasitelja«, i suosnivač »Kongregacije naše Gospe«. Rodio se u Mirecourtu 30. studenoga 1565. Umro je u Grayu 9. prosinca 1640. Proglašen je svetim 1897.

Sv. Ciprijan, opat. Živio je u Francuskoj u VI. stoljeću. Prema izjavi sv. Grgura Tourskog, bio je čovjek »velike svetosti«.

– **Sv. Gorgonija**, sestra sv. Grugura Nazijanskog. Brat joj pripisuje u zaslugu da je privela na krštenje muža i djecu. Umrla je oko 370.

VK

10. *Bogoslužje ferijalno*

Istog dana

– **Sv. Melkijad**, papa. Upravljao je crkvom 311.-314.

– **Sv. Karpofor**, svećenik i **Abondije**, đakon, mučenici. Podaci o njihovu životu veoma su nesigurni.

– **Sv. Mena(s)**, **Hermogenes** i **Eugraf**, aleksandrijski mučenici (?). Noviji istraživači misle da je prvi mučenik istovetan s poznatim mučenicom Menom koji se štuje 11. studenoga. Drugu se dvojicu ne može identificirati.

– **Sv. Merkurije i drugovi**, mučenici. Prema legendarnom opisu mučeništva, mučeni su kod mjesta Lentini na Siciliji. Uz Merkurija je bilo još 19 drugova. Išibani su najprije palminim granama, a zatim bačeni u bunar.

– **Sv. Gemel**, mučenik iz Ancire u Galaciji. Prema nesigurnim izvorima, bio je raspet na križ u vrijeme Julijana Apostate. Štovanje mu je zasvjedočeno u VII. stoljeću.

– **Sv. Eulalija**, mučenica. U Rimskom martirologiju se spominju dvije Eulalije mučenice, jedna iz Barcelone u vrijeme cara Dioklecijana (12. veljače) i druga iz Meride u vrijeme cara Maksimijana (10. prosinca). Teško je znati da li se radi o dvjema mučenicama ili o dvostrukom opisu istog mučeništva. Štovanje meridске mučenice zajamčeno je od V. st. nadalje mnogim ozbiljnim svjedočanstvima tako da se o njezinoj povijesnosti ne može sumnjati.

– **Sv. Julija**, meridiska mučenica. Noviji istraživači misle da nije uopće postojala, već da se radi o pogrešnom čitanju imena sv. Eulalije.

– **Sv. Grgur III.**, papa. Porijeklom je iz Sirije. Posvećen je za papu 18. ožujka 731. Borio se protiv ikonoklazma, zalagao za obraćenje Njemačke i za obranu crkvene države. Bio je cijenjen zbog svojih vrлина i zbog svoje učenosti. Volio je siromaštvo, otkupljivao robove, pomagao udovice i siročad i promicao vjerski život. Umro je 741. godine.

– **Sv. Sindulf** (fr. Sandou), biskup u Vienne u Francuskoj. Neki ga dokumenti nazivaju Sindulfus drugi Landalenus ili Landolenus. Štovanje mu se, koliko je poznato, prvi put pojavljuje u XV. stoljeću.

– **Sv. Deusdedit** (Bogdan), brescijski biskup. Živio je u VII. stoljeću. Štovanje mu se posebno razvilo od XV. stoljeća.

– **Prijenos svete kuće BDM** u Loreto. Prema pobožnoj legendi, prenijeli su anđeli nazaretsku kućicu u noći između 9. i 10. V. 1291. na Trsat kod Rijeke. Tri godine kasnije u noći 10. XII. 1294. bila je prenesena u Recanati da bi 8 mjeseci kasnije bila prenesena u Loreto, gdje je nakon dva mjeseca napokon postavljena na mjesto na kojem se štuje i danas. Legenda spada u tipična pripovijedanja o Marijinim čudesima a zabilježio ju je Pietro di Giorgio Tolomei iz Terama oko 170 godina poslije navodnog prijenosa. Na istom mjestu postojala je u Loretu hodočasnička Marijina crkva koja se u dokumentima spominje još 1193. Nakon nastanka legende hodočašća su se još povećala, pa su i sami pape pomogli izgradnju današnje trobrodne bazilike na mjestu za koje se pobožno vjerovalo i pričalo da je na nj prenesena nazaretska kućica. Danas je Loreto jedno od najpoznatijih marijanskih hodočasničkih mjesta, kroz koje prođe stotine tisuća hodočasnika godišnje. (Legendu o prijenosu kuće opisao je na hrvatskom jeziku isusovac Bartol Kašić pod naslovom: Istorija Loretana od sfete kuće Bogorodičine u koj se očituju čudnovata od nje prinesenja, vlastita mnoga čudesa i primnoge darove u njoj poklonjene od gospode krstjanske blaženoj Bogorodici Mariji, Rim 1617. Jediní poznati nam primjerak te knjige čuva se u Franjevačkoj biblioteci u Makarskoj, br. 6670).

VK

11. **SV. DAMAZ I., papa** *Neobavezan spomendan*

Sv. Damaz vjerojatno potječe iz Španjolske. Pripadao je redu đakona u Rimskoj crkvi. Naslijedio je papu Liberija (+366.) na papinskoj stolici.

Crkvene prilike njegova doba naoko su izgledale veoma dobro i smirene. Kršćanstvo je milanskim ediktom 313. g. postalo službenom religijom carstva. Ipak unutar Crkve bilo je razdora, krivih naučavanja, koja su razdirala Crkvu. Svjestan je bio jake arijanske hereze koja je imala svojih sljedbenika i među biskupima. Oni su ustajali protiv pape Damaza ne štedeći izmišljotina i osvada protiv njega. Već od prvog dana njegove papinske službe izabran je protupapa Urzin, a tim je ometan redovan rad i razvoj Crkve. Papa Damaz sazivao je mnoge sinode

i skupove za dobro Crkve i pobijanje krivovjersva a posebno arijevsva. Za njegova papinstva održan je Prvi carigradski sabor 381. g. na kojem su osuđena sva tadanja krivovjersva a osobito makedonijevstvo.

U to je vrijeme Crkva zamijenila grčki jezik s latinskim u liturgiji. Papa Damaz želi obnoviti latinske tekstove Sv. pisma, pa u tom smislu zadužuje sv. Jeronima da prevede i dotjera Novi zavjet na latinski kao i druge dijelove Sv. pisma. Plod toga rada jest glasoviti prijevod Sv. Jeronima nazvan Vulgata.

Prijateljevao je s mnogim ondašnjim ljudima kako s crkvenim tako i s civilnim. Posebno je bio povezan sa sv. Ambrozijem čiju je sestru djevicu svečano obukao.

Ljubio je i cijenio mučenike i njihove grobove. Očistio je, isušio, povećao katakombe, gdje su počivale kosti mučenika. Možemo ga nazvati najstarijim arheologom katakomba. Na grobove je mučenika postavio latinske natpise od kojih su se mnogi sačuvali sve do danas. Najpoučniji od svih natpisa jest upravo koji je sastavio za samoga sebe. Nalazi se u kripti papa na groblju sv. Kalista: »Ovdje bih ja, Damaz, želio da budu pokopani moji zemni ostaci, ali se bojim da ne poremetim pobožni prah Svetih«.

On je odijelio državu i Crkvu od poganskog utjecaja. Znao je vezati Istok s Apostolskom Stolicom. Poštivala ga je i sama civilna vlast. Razvio je crkveni utjecaj na mnoge sektore života. Podupirao je mnoge dobre inicijative. Počeo je klasifikaciju arhiva Rimske crkve.

Iza sebe je ostavio mnogo epitafa, mnogo pisama, sinodalnih akata i rasprava. Umro je 384. godine.

SC

Istog dana

– **Sv. Trazon, Poncijan i Pretekstat**, rimski mučenici (?). Imena su uzeta iz Jeronimova martirologija, u kojem označavaju tri proznata rimska kršćanska groblja i zabunom pretvorena u mučenike.

– **Sv. Viktorik, Fuscijan i Gencijan**, mučenici iz Amiensa

– **Sv. Baršabia** (gr. Barsaba), sirska mučenik. Prema legendarnom opisu mučeništva, bio je arhimandrit samostana Istahr kod Perzepolisa. Mučen je s još deset monaha 342. godine.

– **Sv. Eutih**, španjolski mučenik. Podaci o njemu su nesigurni i neki povjesničari drže da se radi o iskrivljenim podacima koji se odnose na španjolsku mučenicu Eulaliju.

– **Sv. Sabin** (tal. Savino), biskup Piacenze. Živio je u IV. stoljeću. Začlagao se za čistoću i životnost vjere.

– **Sv. Danijel**, carigradski stilit. Rođen je, prema istraživanjima, 409. U dvanaestoj je godini stupio u samostan. Jedno je vrijeme prije smrti živio na dvostrukom stupu kao stilit. Utjecao je dosta na religiozni život svoga doba. Umro je 493. godine.

– **Bl. Petar Pettinaio** iz Siene, franjevački trećoredac. Umro je 1289.

– **Bl. Hugolin Magalotti**, franjevački trećoredac, pustinjač (+ 1373.).

VK

12. SV. IVANA FRANCISKA CHANTAL, redovnica

Neobavezan spomendan

Sv. Ivana Franciska rodila se 1572. g. u plemićkoj obitelji Frémyot. Udala se za baruna Chantal u dobi od 20 godina i provela s njim sretne i radosne godine braka u kojem je rodila 6 djece od kojih je četvero ostalo na životu (3 kćeri i 1 sin).

Nesretnim slučajem muž joj je stradao u lovu. Ostaje sama kao udovica s djecom na rubu očaja i briga. Odvažno se znala suočiti s problemom odgoja i skrbi za djecu. Nalazila je isto tako vremena za siromahe i bolesnike. Njezina jaka vjera davala joj je osmišljenja u trenucima napuštenosti tako da je njezin život poprimio znakove hrabrosti i odvažnosti.

Uz njezin je život usko povezan lik sv. Franje Saleškog. On joj je bio duhovni vođa i nadahnitelj. S njim se prvi put susrela kad je propovijedao korizmu u Dijonu 1604. godine. To je bio odlučan čas za Ivanu u kojem je bio zacrtan put njezinoga intenzivnoga redovničkog poziva. Put koji je zacrtao taj svetac odgovarat će profinjenoj duši svetice, iako to nije bio lak put za udovicu iz bogate plemićke obitelji.

Osjećala je potrebu da se povuče iz svijeta i da živi jedino za Boga. Duhovni ju je vođa kušao na razne načine, tražeći joj najbolji put koji će joj najviše odgovarati. Ujedno je želio iskušati njezin žar i poslušnost. Na koncu joj je predložio osnivanje redovničke zajednice sa svrhom da dvori bolesnike. Pristala je na duhovni plan duhovnog vođe, ali je ipak pričekala da osigura djecu, uredi imovinsko stanje te da onda postane redovnica. U 38. godini života i 10. godini udovištva osniva redovničku zajednicu od *Pohodaenja*.

Ulaskom u samostan Ivana uzima redovničko ime Franciska. Prvo sjedište nove redovničke zajednice bilo je u Annecy-ju, odakle se brzo širi po cijeloj Francuskoj. Broj zvanja je brzo rastao tako da je za Ivanina života bilo već 86 kuća sestara koje je ona gotovo sama osnovala u duhu velikog sveca sv. Franje Saleškog. Rad sestara od *Pohodaenja* bio je zapažen, cijenjen i tražen. To je bio putokaz predanja Boga mnogim djevojkama tog doba.

Njezin je život bio ispunjen radom, putovanjima, nutarnjim patnjama ali i duhovnim utjehama. Znala je herojski podnositi sve životne poteškoće. Bila je vrijedna odgojiteljica svoje vlastite djece a isto tako i sestara redovničke zajednice. Ljubila je siromahe, bolesnike i gubavce. Malo je govorila a mnogo radila. Umrkla je 13. prosinca 1641. godine.

Istog dana

– **Sv. Epimah i Aleksandar**, aleksandrijski mučenici. Poslije različitih muka, što su ih pretrpjeli u vrijeme Decijeva progonstva, dokrajčeni su živim klakom. Nepoznat je dan njihova mučeništva. Epimah se štuje s mučenikom Gordijanom 10. svibnja.

– **Sv. Sinezije** (Sinet), rimski mučenik (?). Posmrtni su mu se ostaci štovali u opatiji Reichenau. Rimski literarni, liturgijski i arheološki izvori uopće ga, međutim, ne spominju.

– **Sv. Hermogen, Donat i 22 druga**, mučenici. Prema novijim istraživačima, radi se zapravo o Hermogenu što se štuje skupa sa sv. Menom 10. prosinca. Donat je uobičajeno ime u Africi u ranokršćansko doba, a XXII bi bio iskrvareni broj LXII, koji bi se odnosio na mučenike vojnike pokopane u Trazonovu groblju u Rimu.

– **Sv. Maksencije, Konstancije, Krescencije, Justin i drugovi**, trierski mučenici. Ta i još neka druga imena spominju se na olovnoj ploči pronađenoj u kripti crkve sv. Paulina u Trieru koju stručnjaci jednoglasno zabacuju kao falsifikat. Priređujući Martirologij, Baronije je iz nepoznatih razloga razdijelio grupu i uvrstio je 5. i 6. listopada i 12. prosinca.

– **Sv. Amonarija, Dionizija, Merkurija i Amonarija**, aleksandrijske mučenice. Navodi ih Euzebije kao mučenice za Decijeva progonstva u Egiptu. Budući da četvrtoj mučenici Euzebije nije spomenuo ime Rufin ju je označio kao drugu Amonariju. Prva je bila djevica, druga starica, a treća majka brojne djece. Prva je mučena i ubijena a ostale su ubijene bez prethodnog mučenja.

VK

13. SV. LUCIJA, djevica i mučenica

Obavezan spomendan

O glasovitoj mučenici iz Sirakuze, zaštitnici slijepih i nevino osuđenih, nemamo baš mnogo povijesno dokazanih podataka, ali ono što imamo veoma je značajno i sigurno dokazano. God. 1894. na groblju u Sirakuzi pronađen je jedan natpis iz početka 5. st. na kome je grčkim pismom napisano Lucijino me. Jeronimov martirologij iz prve polovice 5. st. zabilježio je današnji dan kao Lucijin »rođendan za nebo«. Opis njezina mučeništva (»passio«) stavlja taj dan u vrijeme Dioklecijanova progona kršćana, ali se točna godina ne zna. Papa Grgur Veliki (+ 604.) unio je njezino ime u Rimski kanon. U 6. st. postojao je u Sirakuzi samostan posvećen ovoj svetici. Ime joj se nalazi u svim starim sakramentarima. Štovanje joj se veoma rano proširilo po svoj Siciliji, a u 6. st. već se štuje u Rimu, Raveni i Milanu.

Na širenje štovanja ove svete uveliko je utjecao opis njezina mučeništva (»passio«), nastao u 5. ili 6. stoljeću. Autor toga opisa, očito veoma vješt pisac, stvorio je vrlo zanimljivo i napeto literarno djelo koje se mnogo čitalo u srednjem vijeku, Sâm sv. Toma Akvinski citira ga dvaput u svojoj »Summa Theologica« (II. 2, q. 64, a. 5, ad 3; Supplementum q. 96, a. 5. ad 4). Taj životopis i obilna ikonografija potpomog-

gli su stvaranje prave legende u kojoj je povijesna jezgra istinita, a oko nje se isprepleo vijenac pobožnih maštanja koja odražavaju težnje i probleme vremena u kome su nastajali.

Prema toj legendi, Lucijin životopis bi bio slijedeći. Kao mlada, bogata djevojka iz Sirakuze, zaručena za mladića sličnih kvaliteta, hodočastila je u Kataniju na grob sv. Agate sa željom da isprosi ozdravljenje za bolesnu majku. Za vrijeme molitve imala je viđenja u kome joj je sv. Agata objavila da će i sama podnijeti mučeništvo. Nakon povratka u Sirakuzu, otkazuje zaruke i počinje razdjeljivati imanje siromasima. Njezin zaručnik, razljućen i ponižen, prijavi je sudu s optužbom da je kršćanka. Sudac je pokušava odvratiti od kršćanske vjere uvjerenjem, laskanjem prijetnjama i mukama. Lucija je ostala nepokolebljiva. Podvrgavana je različitim mukama i na kraju sasječena. Prije smrti se uspjela pričestiti i tada je prorekla skorbu carevu smrt i slobodu kršćanima. Na mjestu njezina mučeništva podignuta je crkva koja će kasnije postati glasovito hodočasničko mjesto.

Ikonografija sv. Lucije redovito je povezana uz simboliku izvornog značenja njezina imena: lux, lucis = svjetlo. Usko s time povezan je dar očinjeg vida pa je Lucija prikazivana s izvađenim očima na pladnju. To je plod jedne legende prema kojoj je Lucija iskopala svoje oči da omrzne zavodniku u zatvoru. Ta je zgoda kasniji dodatak izvađen iz životopisa jedne druge Lucije mučenice.

Uz štovanje sv. Lucije povezani su mnogi pučki izrazi pobožnosti. Njezin blagdan na današnji dan, prema starom Julijanskom kalendaru, bio je povezan uz najdužu noć u godini kad se posebno osjećala potreba za svjetlom. Toga dana su domaćice pekale male kruščiće, tzv. »oči sv. Lucije« i dijelili ih siromasima. O blagdanu sv. Lucije djevojke su postale jedući samo povrće uvjerenе da će u molitvi, po zagovoru sv. Lucije, doznati ime budućega zaručnika. Toga dana su se djeci dijelili posebni darovi.

Svi ti običaji i neobični izrazi pobožnosti nemaju mnogo zajedničkog s izvornim kršćanskim štovanjem svetaca, a osobito ne mučenika kao što je bila sv. Lucija. Službena crkvena molitva zadržava zdravu trijeznost naglašavajući da se Lucija »žrtvovala živome Bogu... jer ništa nema veće od toga«. »Svojom se postojanošću spasila... i svojom krvlju pobijedila neprijatelja« (Antifona na jutarnjoj i večernjoj). Zato s pravom molimo zagovor sv. Lucije želeći joj se pridružiti u nebeskoj slavi.

MB

Istog dana

– Sv. Eustracij, Auksencij, Eugen, Mardarije i Orest, armenski mučenici. Opis mučeništva im je bajoslovan) i sličan opisu drugih istočnjačkih mučenika, pa je iz njega teško izdvojiti prave, istinite podatke.

– Sv. Antioh, mučenik iz Sulcisa kod Sardinije. Iz izvora koji su sačuvani ne može se sa sigurnošću ništa znati o svečevu životu. Ne može se čak ni ustanoviti da li se radi o mjesnome svecu ili o udvostručavanju lika armenskog mučenika Antioha iz Sebaste.

– Sv. Autbert, biskup Cambraia (+ oko 669).

– Sv. Judok, (franc. Josse, njem. Jobst), kraljević iz Picardije, svećenik, pustinjač. Živio je u VIII. stoljeću.

– Sv. Otilija (starije: Odilija), opatica samostana Hohenbourg u Alsaceu, živjela je u VII. stoljeću. Štuje se posebno u Strasburgu.

VK

14. SV. IVAN OD KRIŽA, prezbiter i crkveni naučitelj

Obavezan spomendan

Klasični učitelj španjolske mistike, glasoviti obnovitelj karmelićana, jedan od poznatijih pjesnika na području kršćanske duhovnosti, pouzdani duhovni vođa. Ivan di Yepes, poznatiji pod redovničkim imenom Ivan od Križa, rodio se 1542. g. u španjolskom mjestu Fontiveros u pokrajini Kastilja. Proživio je teško djetinjstvo. Već u trećoj godini ostaje bez oca i u skrajnjem siromaštvu primoran je na česta seljakanja od mjesta do mjesta.

Godine 1563. oblači redovničko odijelo u samostanu karmelićana u Medina del Campo. Nakon godine novicijata, polaže prve redovničke zavjete i prelazi u Salamanku na studij filozofije i teologije. Za svećenika je zaređen 1567. godine. Poslije mlade mise u Medini, susreće sv. Tereziju Avilsku kojoj otkriva želju da postane kartuzijanac. Terezija ga uspijeva zagrijati za obnovu među njegovim karmelićanima. Prihvatio je poticaj i nakon završenog studija u Salamanki, vraća se u Medinu i sudjeluje kod utemeljenja prvoga reformiranog samostana bosonogih karmelićanki u mjestu Valladolid. Tu ostaje neko vrijeme da bi se поблиže upoznao sa životom tih redovnica. Sv. Terezija piše da je iskoristila taj njegov boravak »da bi ga upoznala u potpunosti s načinom našega života, nastojeći da dobro shvati svaku našu vježbu kako u mrtvenju, tako i u srdačnim međuodnosima i u načinu obavljanja rekreacije koja nam služi da se bolje očituju naše pogreške i da se malo razodimo kako bismo potom mogli opsluživati Pravilo u svoj strogosti.«. Ti susreti su ostavili veoma duboki dojam na sv. Tereziju da je zapisala: »Bio je toliko dobar da sam ja mogla više naučiti od njega nego on od mene.«

Ivan se prihvatio mukotrpnog posla: provesti reformu među karmelićanima. Znao je da ga čekaju križevi pa je i ime promijenio: otada je Ivan od Križa. Ipak, nije ni slutio da će mu to prirediti toliko iskušenja da će mu i sami život biti u opasnosti. Godine 1568. preuredio je

kuću jednog dobrotvora i to je postao prvi samostan reformiranih karmelićana. Tu je početak obnove koja će ostaviti duboke tragove u duhovnosti čitave Katoličke crkve.

Nemoguće je ukratko sažeti mnogostruku aktivnost koju je Ivan provodio u duhovnoj obnovi svoga reda. Bio je učitelj i duhovni vođa, redovnički starješina i organizator. Od 1572. do 1577. g. ispovjednik je sestara karmelićanki u Avili, po izričitoj želji sv. Terezije. Zbog sukoba oko jurisdikcije, zavisti i ljubomore svoje subraće, nasilno je odveden u Toledo i tu zatočen. Proveo je 9 mjeseci teškog tamnovanja. Uspio je pobjeći iz zatvora i skloniti se u Andaluziji. Tu je proveo ostatak života radeći na obnovi.

Tamnovanje u Toledo iskoristio je za pisanje svoje mistične poezije koja je odraz njegova dubokoga duhovnog života. Ostalo je nekoliko njegovih djela među kojima se ističu četiri glavna:

1. *Tamna noć* — veseli pjev duše koja postiže ujedinjenje s Bogom preko pobjede samoga sebe. Ispjevana je za vrijeme tamnovanja u Toledo ili neposredno nakon bijega.
2. *Uspon na goru Karmel* — prozno djelo o mističnom putu prema savršenstvu preko aktivnog i pasivnog čišćenja duše.
3. *Duhovni spjev* — pjesma između duše i Zaručnika ispjevana djelom u zatvoru u Toledo, a dijelom nakon izlaska na slobodu.
4. *Živi plam ljubavi* — pjev duše koja se ujedinjuje s Bogom.

U svim tim djelima odsijeva bogato duhovno iskustvo protkano dobrim poznavanjem Svetoga pisma i kulture onoga vremena. Ta djela se još i danas ubrajaju među bisere kršćanske poezije.

Ivan je umro na današnji dan u mjestu Ubeda u Andaluziji u dobi od 49 godina. Posmrtni ostaci mu danas počivaju u Segoviji u pokrajini Kastilja. Blaženim ga je proglasio papa Klement X. 1675, a svetim papa Benedikt XIII. 1726. godine. Papa Pio XI. ga je proglasio crkvenim naučiteljem 1926. godine.

MB

Istog dana

— **Bl. Nikola Factor, Konrad Ofidski**, svećenici franjevci, i **Bartol od San Gimignana**, franjevac trećoredac. — Nikola (Nicolás) je rođen u Valenciji 29. VI. 1520. U životu se pretežno bavio duhovnim vodstvom časnih sestara. Umro je 23. prosinca 1583. — Konrad se rodio u Offidi (Ascoli Piceno) 1237. Živio je siromašno, pobožno pokornički, baveći se apostolatom. Umro je 12. prosinca 1306. — Bartol se rodio u blizini mjesta San Gimignano 1228. Stupio je u Treći franjevački red. Bio je kapelan i župnik. Dvadeset je godina bolovao od gube podnoseći strpljivo bolest, zbog čega je nazvan »toskanski Job«.

– **Sv. Nikazije**, reimski biskup, **Eutropija**, djevica, i **drugovi**, mučenici. Vjerojatno su mučeni za vrijeme provale barbara u Reims 407. godine.

– **S. Hermon, Arsenije, Izidor i Dioskur**, aleksandrijski mučenici. Mučeni su u vrijeme cara Decija. Prva trojica su spaljena, a Dioskur je zbog maloljetnosti (imao je oko 15 godina) pušten na slobodu da još može razmisliti o svom uvjerenju. Budući da nije poznato da je kasnije ubijen, ne bi ga se ni trebalo smatrati mučnikom u strogom smislu riječi.

– **Sv. Druzo, Zosim i Teodor**, antiohijski mučenici. Druzo je iskrivljeno ime mučenice Drozide, Zosim je isti mučenik kojeg Jeronimov martirologij spominje 11. prosinca, a Rimski martirologij 19. prosinca (usp. datum), a Teodor je mučenik koji se štuje 7. prosinca.

– **Sv. Just i Abundije**, mučenici. Prema predaji, koja ne zaslužuje puno povjerenja, bili bi jeruzalemski mučenici. Štuju se u Španjolskoj.

– **Sv. Špiro (Spiridion)**, biskup Trimithonta na Cipru. Živio je u IV. stoljeću. Bio je najprije pastir i otac obitelji. Isticao se širokogrudnošću i ljubavlju. Štovanje mu je rašireno na Istoku, a na Zapadu se štuje samo u Dalmaciji i Veneciji.

– **Sv. Vijator**, bergamski biskup. Drugi je u nizu bergamskih biskupa. Upravljao je biskupijom vjerojatno od 344. do 370. Neodrživo je mišljenje da bi bio apostolski učenik.

– **Sv. Pompej**, biskup Pavije. Prema predaji, naslijedio je sv. Sira kao drugi biskup Pavije. Štovanje mu je dokumentirano tek od XIII. stoljeća.

– **Sv. Agnel Napuljski**, opat. Živio je u VI. stoljeću.

– **Sv. Matronijan**, pustinjak. Štuje se u Milanu. Ne može se odrediti vrijeme u kojem je živio.

– **Oton iz Pule**, svećenik franjevac. Rodio se u Puli oko 1200. Umro je 1241. U Puli se štuje kao blaženik.

VK

15. *Bogoslužje ferijalno*

Istog dana

– **Blažena Djevica Marija**, kraljica Franjevačkog reda. Pod tim nazivom, odobrio je Pio X., papa štovanje Djevice Marije svim franjevačkim zajednicama.

– **Sv. Irenej, Antonije, Teodor, Saturnin, Viktor i sedamnaestorica drugova**, rimski mučenici. U martirologij ih je unio Baronije. u Jeronimovu martirologiju se spominju u različite dane.

– **Sv. Faustin, Lucije, Kandid, Celijan, Marko, Januarije i Fortunat**, afrički mučenici. Osim imenâ o njima nema drugih podataka. Jeronimov martirologij umjesto prvog imena navodi ime Faust, a umjesto posljednjeg Fortunata.

– **Sv. Valerijan**, afrički biskup. Prema Rimskom martirologiju, protjeran je iz grada u vrijeme kralja Genzerika zbog toga što nije htio predati crkveno posude. Umro je u izgnanstvu.

– **Sv. Maksimin**, opat u Micyju kod Orléansa. Živio je početkom VI. stoljeća.

– **Sv. Kristijana**, služavka. Prema Rimskom martirologiju, živjela je u vrijeme cara Konstantina, tj. početkom IV. stoljeća.

16. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Bl. Marija od Anđelâ**, karmelićanka. Rodila se 7. siječnja 1661. u Torinu. Kao četrnaestogodišnja djevojčica ušla je u karmelski samostan. Bila je žena žarke molitve i čistog života. Umrula je 16. prosinca 1717. Blaženom je proglašena 1865.

– **Sv. Hananija, Azarja, Mišael**, trojica Danielovih drugova što ih je babilonski kralj Nabukodonozor bacio u užarenu peć (Dn 3,1-30).

– **Sv. Valentin, Konkordije, Naval i Agrikola**, ravenski mučenici (?). Zbog nepostojanja njihova štovanja u Ravenni u starini, istraživači od početka ovog stoljeća drže da je grupa nastala spajanjem imena mučenika koji su se štovali u različite dane.

– **Sv. Albina**, djevica, mučenica. Prema legendi, rodom je iz Cezareje Palestinske. Mučena je za vrijeme cara Decija. Tijelo bi joj doplovilo u Scauri kod Formije u Campaniji, odakle je preneseno u Gaetu.

– **Sv. afričke mučenice**. Prema Rimskom martirologiju, mučeno je više djevojaka za vrijeme kralja Hunrika.

– **Sv. Adon**, nadbiskup Vienne. Rodio se oko 800. Spada među slavnije srednjovjekovne francuske crkvene dostojanstvenike. Zauzimao se za obnovu crkvene stege i za uljepšanje bogoslužja. Napisao je nekoliko djela. Među njima je najpoznatije »Martirologium«, koji je dosta utjecao na kasnije martirologije pa i na Rimski martirologij i unio mnoge zabune, jer je Adon više pazio na liturgijske potrebe nego na povjesnu točnost. Umro je oko 875.

– **Sv. Bean**, biskup Aberdeena. Zbog škratih podataka koji su se o njemu sačuvali ne može se ništa sigurno utvrditi o njegovu životu.

– **Sv. Ireion**, biskup Gaze. Ne slavi se ni u jednoj Istočnoj crkvi. U Rimski martirologij ga je unio Baronije na temelju kratke pohvale Marka Đakona.

VK

17. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Lazar** iz Betanije, Kristov prijatelj, brat sestara Marte i Marije.

– **Sv. Florijan (Cvjetko), Kalanik i drugovi**, eleuteropolski mučenici. Mučeni su vjerojatno 637. Za vrijeme opsade Gaze zarobio ih je svih 60 arapski vojskovođa Amer. Kada se nisu htjeli odreći kršćanstva, dao ih je sve poubijati. Rimski ih martirologij spominje 11. studenog i 17. prosinca.

– **Sv. Sturmij**, prvi opat samostana u Fuldi. Živio je u VIII. st. i surađivao sa sv. Bonifacijem, apostolom Njemačke.

– **Sv. Vivina**. Prema predaji, osnovala je samostan u Grand-Bigardu u Belgiji i bila mu prva starješica. Umrula je oko 1175.

– **Sv. Olimpija**, udovica. Rodila se između 361. i 368. u uglednoj carigradskoj obitelji. Kao mlada ostala je udovica. Živjela je otada pokorničkim životom,

a zatim je osnovala samostan uz crkvu Aje Sofije. Bila je velikodušna prema siromasima i odana sv. Ivanu Krizostomu, naročito u vrijeme njegova progonstva. Umrla je poslije 408.

– **Sv. Bega**, udovica, opatica samostana u Andenne-sur-Meuse (Belgija). Bila je kći bl. Pipina Landenskog i sv. Ite a sestra sv. Gertrude. Prema legendarnom životopisu, umrla je 709. godine.

VK

18. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Rufo i Zosim**, filipski mučenici (?). Spominje ih sv. Polikarp u Poslanici Filipljanima. Iz navedenog se odlomka ne može, međutim, zaključiti da su spomenuta dvojica mučenici.

– **Sv. Teotim (Teotekno) i Bazilijan**, laodicejski mučenici. Zbog nedostatka potanjih podataka ne zna se da li su mučeni u Laodiceji frigijskoj ili sirijskoj. Čak je i samo ime Teotim uveo Baronije. U Jeronimovu martirologiju ono glasi Teotekno.

– **Sv. Kvint, Simplicije i drugovi**, afrički mučenici. Baronije drži da se radi o mučenicima mučenim u vrijeme Decija i Valerijana, ali to mišljenje nema čvrstog oslonca u izvorima.

– **Sv. Mojsije**, afrički mučenik.

– **Sv. Viktor, Viktor, Viktorin, Kvint i drugovi**, afrički mučenici. U izvorima se ne spominje uvijek jednak broj mučenika. Imena im spadaju među uobičajena afrička imena, koja se često pojavljuju u martirologiju. Ne zna im se ništa ni o mjestu ni o vremenu mučeništva.

– **Sv. Auksencije**, mopsuestijski biskup. Živio je u IV. stoljeću. Tillemont drži da je bio arijac, pa prema tome ne bi ni zavrijedio štovanje. Na Istoku mu je štovanje nepoznato.

– **Sv. Gacijan**, tourski biskup. Živio je potkraj III. ili početkom IV. stoljeća.

VK

19. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Timotej**, đakon, mauritanijski mučenik.

– **Sv. Nemezije**, aleksandrijski mučenik. Euzebij Cezarejski opisuje da je bio optužen da je u dosluhu s lupežima. Opravdao se, ali je tada optužen ka kršćanin i spaljen u vrijeme Decijeva progonstva (248.-250.).

– **Sv. Darije, Zosim, Pavao i Sekund**, nicejski mučenici. Spominje ih Jeronimov martirologij. Uz imena su im povezane mnoge nejasnoće.

– **Sv. Cirijak, Pavlil (Pavao), Sekund, Anastazije, Sindim i drugovi**, nikomedijski mučenici. Nije jasno da li su svi pripadali istoj grupi i da li su bili mučeni u Nikomediji, Niceji ili drugdje.

– **Sv. Meur i Tea**, palestinski mučenici.

– **Sv. Anastazije I.**, papa. Upravljao je Crkvom 399.-401. Pobijao je žestoko donatizam, branio jurisdikciju nad Ilirikom, sudjelovao u origenističkim raspravama i napisao brojne poslanice od kojih se sačuvao samo mali broj.

– **Sv. Grgur**, biskup Auxerrea. Živio je u prvoj polovici VI. stoljeća.

– **Sv. Adjut**, orleanski opat. Iskrivljeno ime umjesto pravilnog **sv. Avit**, koji se štuje 17. lipnja. Prema legendarnom životopisu, rodio se polovicom V. st. Bio je opat u Micyu kod Orleansa. Umro je oko 530. godine.

– **Sv. Fausta**, tobožnja majka sv. Anastazije i rimska mučenica. Nikakav martirologij, ni ranokršćanski ni srednjovjekovni, ne spominje Faustu majku sv. Anastazije, pa zbog toga noviji istraživači drže da je ime izmislio autor opisa mučeništva sv. Anastazije.

– **Bl. Urban V.**, papa. Izabran je za papu kao jednostavni svećenik benediktinac 1362. Prenio je 1367. papinsko sjedište iz Avignona u Rim da bi se nakon tri godine, zbog nemira, ponovno povratio u Avignon gdje ga je ubrzo zatekla smrt 19. prosinca 1370. Isticao se širokom kulturom, nastojanjem oko jedinstva Istočne i Zapadne crkve i željom da uredi crkvenu disciplinu i uspostavi papinsko sjedište u Rimu.

VK

20. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Liberat i Bajul**, rimski mučenici. – Noviji istraživači drže da Bajul nije nikada postojao. Radi se zapravo o krivom čitanju pogrešnog predloška u kojem je učeni kardinal Baronije iz posljednjeg sloga riječi Gildoba i slijedeće riječi luli (radi se o mučeniku Juliju iz Geldube; vidi dolje) krivim spajanjem pročitao ime Baiuli. – Liberat je zapravo rimski mučenik Liberal, koji je živio vjerojatno u III. stoljeću.

– **Sv. Eugen i Makarije**, mučenici. Prema kasnijim opisima mučeništva, mučeni su u Antedoni (u jednom opisu Arabija, u drugom Mauritanija) u vrijeme progona cara Julijana Apostate (360.-363.).

– **Sv. Amon, Zenon, Ptolomej, Ingen i Teofil**, vojnici, aleksandrijski mučenici. Prema Euzebijevoj Crkvenoj povijesti, bili su na službi oko 250. na aleksandrijskom sudu. Ohrabivali su jednog kršćanina da se ne odreče vjere. Zbog toga su pogubljeni.

– **Sv. Julije**, mučenik iz Geldube. Spominje ga Jeronimov martirologij kao mučenika u Geldubi u Trakiji. Budući da nije poznato da je u Trakiji postojalo mjesto s takvim imenom, novija izdanja Rimskog martirologija su to zamijenila s Geldubom na Rajni u Njemačkoj. Nema, međutim, nikakva dokaza da bi u tom kraju su židovi proveli 609. kad ih je car Foko pokušao prisilno prevesti na kršćanstvo.

– **Sv. Filogon**, antiohijski biskup. Bio je vrlo čovjek i odvjetnik. Kao takav izabran je za biskupa. Protivio se arijanizmu. Umro je oko 324. God. 386. sv. Ivan Krizostom mu je održao pohvalni govor, što je ujedno i dokaz njegova ranog štovanja.

– Sv. Dominik (Nedjeljko) biskup Brescie. Živio je vjerojatno u VII. stoljeću.

– Sv. Dominik (Nedjeljko), opat Silosa u Španjolskoj. Rodio se oko 1000. godine. Kao opat u Silosu zauzimao se za promicanje znanosti, umjetnosti i obrta. Zaštitivao je siromaha i otkupljivao kršćane iz arapskog ropstva. Slovio je kao pojam čovjeka znanosti i svetosti u čitavoj Španjolskoj. U njegovu je čast dano ime sv. Dominiku, osnivaču dominikanskog reda. Umro je 1073.

VK

21. SV. PETAR KANIZIJE, prezbiter i crkveni naučitelj

Neobavezan spomendan

Drugi apostol Germanije, osmi po redu isusovac sa svečanim zavjetima, prvi provincijal isusovačke provincije u ondašnjoj sjevernoj Germaniji, sudionik Tridentinskog sabora, profesor teologije u Bologni, plodni teološki pisac... rodio se u Nijmegenu u današnjoj Holandiji 1521. godine. Protiv volje svoga oca studirao je teologiju u Kölnu. Nakon ignacijevskih duhovnih vježba u Mainzu, pod vodstvom p. Petra Fabera, stupio je u Družbu Isusovu. Otada počinje njegova glavna preokupacija: antireformistička aktivnost. U toj borbi je pokazivao mnogo zanosa, ali i dovoljnu dozu smirenosti i umjerenosti.

Posebno se bavio proučavanjem spisa starih crkvenih pisaca. Objavljivao je djela sv. Ćirila Aleksandrijskog, Leona Velikog, sv. Jeronima i drugih. Kao pisac, ipak se najviše posvećivao katehetskim djelima. Najpoznatije mu je djelo *Katekizam*. Branio je katoličku vjeru spisima i propovijedima. Bio je savjetnik mnogih papa, a kao teolog kardinala Truchsesa sudjelovao je na Tridentinskom saboru.

Zadnjih sedamnaest godina života proveo je u Fribourgu u Švicarskoj gdje je i umro na današnji dan 1597. godine u 76. godini života. Blaženim ga je proglasio papa Pio IX. 1864. godine. Tijelo mu počiva u isusovačkoj crkvi sv. Mihovila u Fribourgu. O tristotoj obljetnici njegove smrti papa Leon XIII. uputio je posebno pismo biskupima i vjernicima njemačkog jezičnog područja. Papa Pio XI. proglasio ga je svetim i naučiteljem crkve 21. svibnja 1925.

MB

Istog dana

– Sv. Anastazije, antiohijski patrijarh, mučenik. Ubijen je 609. u odmazdi koju su Židovi proveli 609. kad ih je car Foka pokušao prisilno prevesti na kršćanstvo.

– Sv. Glicerije, nikomedijski mučenik. Podaci su mu o životu nesigurni.

– Sv. Ivan i Fest, rimski mučenici. Imena su im zasvjedočena u izvorima Životopis im je legendaran. U Rimskom martirologiju Ivan se spominje još i 21. lipnja kao svećenik ubijen u vrijeme Julijana Apostate, a Fest pod imenom Faust 24. lipnja.

– **Sv. Temistoklo**, mučenik u Liciji. Prema predaji, bio je pastir. Mučen je u vrijeme cara Decija (249.-251.) zbog toga što nije htio odati gdje se krije progonjeni kršćanin Dioskorid, dapače se i sam priznao kršćaninom.

– **Sv. Severin**, trierski biskup. Na temelju njegova životopisa neki istraživači opravdano sumnjaju da je u Trieru postojao biskup sv. Severin i misle da je to ime pogrešno uneseno u popis trierskih biskupa kasnije. Prema tim bi se istraživačima radilo o kölnskom biskupu Severinu čiji je životopis potpuno istovetan s trierskim, dok drugi misle da je kölnski biskup zasjenio trijerskoga.

VK

22. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Rimski mučenici**. Prema Rimskom martirologiju, mučeno je za vrijeme Dioklecijanova progonstva na mjestu nazvanom Inter duas lauros (među dva lovora) na Via Labicana 30 mučenika u jednom danu.

– **Sv. Flavijan**, rimski mučenik. Prema povijesnim izvorima sumnjive vrijednosti, Flavijan je bio bivši rimski prefekt, muž bl. Dafroze, mučenice (usp. 4. siječnja) i otac sv. Bibijane (usp. 2. prosinca) i sv. Demetrije (usp. 21. lipnja) djevičâ i mučenicâ. U vrijeme cara Julijana Apostate poslan je u izgnanstvo u kojem je i umro.

– **Sv. Heremon**, biskup Nilopola u Egiptu i drugovi mučenici. Za vrijeme Decijeva progonstva u Egiptu mnogi su kršćani pobjegli u planine ili u pustinju gdje su nastradali od gladi ili od zvijeri. Među njima je pobjegao i stari biskup Heremon sa ženom u planine, nakon čega mu se zameo svaki trag.

– **Sv. Demetrije, Honorat i Flor**, ostijski mučenici. Demetrije i Honorat su vjerojatno Demetrije i Honorije navedeni u martirologiju 21. studenoga. Tko je Flor? Ne zna se zbog nedostatka izvora.

– **Sv. Ishirion**, aleksandrijski mučenik. Euzebije Cezarejski donosi o njemu vijest da je bio plaćeni vođitelj dobara jednoga visokoga državnog činovnika. Kad nije htio žrtvovati bogovima, taj ga je činovnik probo kocem. U Aleksandriji mu je štovanje nepoznato.

– **Sv. Zenon**, nikomedijski mučenik (?). Izvor iz kojega je taj mučenik unesen u martirologij nepouzdan je. Prema njemu, Zenon je mučen i ubijen zbog toga što se izrugivao Dioklecijanu dok je žrtvovao božici Cereri.

– **Sv. Franciska Saverio Cabrini**, osnivačica Misionarki presv. srca Isusova. Rodila se 15. srpnja 1850. u S. Angelo Lodigiano (Lombardia) u dobrostojećoj seljačkoj obitelji. Jedno je vrijeme bila učiteljica. Osjetila je redovničko zvanje i pokušala ga je ostvariti. Nadvladavši različite životne poteškoće, osnovala je spomenutu ustanovu Misionarki presv. srca Isusova, koja je prema današnjim procjenama u vrijeme njezine smrti, 37 godina nakon osnutka, obuhvaćala 67 kuća i oko 1300 misionarki. Pio XII. proglasio ju je 1950. nebeskom zaštitnicom svih iseljenika.

23. SV. IVAN KENTIJSKI, prezbiter

Neobavezan spomendan

Ivan Kanzio, rođen 1390. g. u poljskom mjestu Kenty, sâm je sebe nazivao Kentijski prema rodnom mjestu. Završio je najviše ondašnje škole iz filozofije na tada već poznatom krakovskom sveučilištu. Nakon toga je zaređen za svećenika i nakon kratkog vremena postao profesor na tom istom sveučilištu. Na toj službi ostao je sve do smrti. Proforsku službu prekida jedino u vrijeme poduzimanja dugih hodočašća. Bio je 4 puta u Rimu i jednom u Svetoj Zemlji. Isticao se učenošću, pobožnošću i ljubavlju prema bližnjima. Napisao je petnaestak spisa. Umro je 24. prosinca 1473. g. i sahranjen u crkvi sv. Ane u Krakovu. Njegov grob je postao hodočasničko mjesto. Tu su se okupljali vjernici iz Ukrajine Prusije i Mađarske. Blaženim ga je proglasio papa Inocent XI. a svetim Klement XIII. 1767. Njegov kult je posebno raširen među poljskim sjemeništarcima i klericima-studentima. Štuje se po čitavoj Poljskoj i među Poljacima emigrantima u inozemstvu. Njegov spomendan nalazio se u Rimskom kalendaru na dan 20. listopada, a po novoj reformi kalendara premješten je na najbliži dan njegovu »rođendan« za nebo«, tj. datumu njegove smrti.

MB

Istog dana

– **Sv. Viktorija**, djevica i mučenica. Prema nepouzdanom opisu mučeništva, bila je djevojka, iz rimske plemićke obitelji. Posvetila se Bogu kao djevica i odbila je brak s nekim rimskim patricijem. S carskim odobrenjem taj ju je zatočio kod **Trebula Mutuesca** (danas Monteleone na Via Salaria). Poslije različitih zgoda i nezgoda ubijena je i pokopana u nekoj šupljini u vrijeme cara Decija (249.-251.). Štovanje joj je vrlo staro.

– **Sv. Migdonije i Mardonije**, nikomedijski mučenici. **Rimski martirologij** navodi da su mučeni za vrijeme cara Dioklecijana.

– **Sv. nikomedijski mučenici**. Prema **Rimskom martirologiju**, bilo ih je 20 i mučeni su za vrijeme cara Dioklecijana.

– **Sv. Teodul, Saturnin, Eupor, Gelazije, Eunicijan, Zotik, Kleomen** (noviji autori čitaju **Pompijo**), **Agatopod, Bazilid i Evarist**, kretske mučenici. Mučeni su u vrijeme cara Decija (249.-251.) zbog toga što nisu htjeli žrtvovati idolima.

– **Sv. Servul**, rimski paralizik. Živio je krajem VI. stoljeća. Čitavi je život bio uzet. Dobivenu je milostinju dijelio siromasima.

VK

24. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Grgur**, spoletski mučenik. Podaci o životu su mu veoma problematični. Opis o njegovu mučeništvu iznosi da je bio spoletski svećenik i da je mučen u Spoletu u vrijeme cara Dioklecijana. Na temelju tog opisa mučeništva, neki istraživači drže da ga treba poistovjetiti sa sv. Grgurom iz Lilibea.

– **Sv. Lucijan, Metrobije, Pavao, Zenobije, Teotim i Druzo**, tripolski mučenici. Povjesničari se razilaze u identificiranju tih mučenika. Za Lucijana neki pretpostavljaju da bi mogao biti tripolski mučenik Leoncije. Drugi misle da ga treba poistovjetiti s Lucijanom Heliopolskim. Metrobije, Pavao Zenobije i Teotim bi, po nekim, bili rimski mučenici, dok je A. Urbain, početkom stoljeća, u njima pokušao prepoznati aleksandrijske mučenike ali mu pretpostavka nije prihvaćena. Druza je, također, nemoguće identificirati.

– **Sv. Eutimije**, (Antim), nikomedijski mučenik. Prema Rimskom martirologiju, proboden je mačem u vrijeme cara Dioklecijana.

– **Sv. antiohijske mučenice**. Rimski martirologij, navodi da je za vrijeme Decijeva progonstva mučeno 40 djevojaka.

– **Sv. Delfin**, biskup Bordeauxa. Živio je u drugoj polovici IV. i početkom V. stoljeća. Sudjelovao je na crkvenom saboru u Zaragozi (380.) i predsjedao crkvenom saboru u Boredauxu (384.), koji su raspravljali o priscilijanistima. Čini se da je umro između 401. i 403. a godinu dana kasnije (404.) već je ubrojen u svete zaštitnike.

VK

25. RODENJE GOSPODINOVO ILI BOŽIĆ

Svetkovina

Božić je svetkovina kad slavimo ulazak vječnoga Boga u ljudsku povijest. To je ujedno i direktno sudjelovanje čovjeka u božanskom životu. Čovjeku je došlo spasenje, otkupljenje, obnova.

Zašto baš danas slavimo Gospodinovo rođenje? Sv. Luka ništa nam ne govori o godišnjem dobu, mjesecu i datumu Isusova rođenja. Ovaj je datum odabran i potvrđen crkvenom tradicijom radi više motiva: astronomskih, simboličnih, tradicijskih kao i motiva pobožnosti. Zadnjih dana prosinca pada zimski solsticij (oko 21. XII.) kad su stari slavili »novo sunce«, »nepobjeđeno sunce« (*Sol Invictus*), koje tada počinje rasti, započinje novu godinu života. I Isus, koji je »novo sunce«, daje početak obnovljenom životu. On je »pravo sunce« (sv. Ciprijan).

Pogani su zadnji mjesec u godini posvetili Saturnu koji je proždirao vlastitu djecu. Saturnovi su praznici počinjali 17. prosinca, a trajali su sedam dana. Za vrijeme njegovih praznika sluge su primali darove od

svojih gospodara, koji su s njima postupali kao sa slobodnima. Smjeli su sjesti s gospodarima za stol. 25. XII. sluge su opet postajali sluge i isključivali su se od gospodareva stola.

Upravo su toga dana ljudi svakog poziva pozvani za stol novog gospodara Isusa. Isus je bio osloboditelj ropstva, dobri gospodar, božanska žrtva, onaj koji je hrana svojoj djeci, za razliku od Saturna, koji je jeo vlastitu djecu.

Tim motivima uvođenju nove svetkovine sjedinili su se i drugi vidovi pobožnoga i simboličnoga reda. Isus je bio najsavršeniji čovjek u svakom pogledu. Broj njegove dobi bio je savršen 33 godine, a on se sastoji od savršenih brojeva 3 i 3.

Ako znamo točan datum Isusove smrti, možemo izračunati dan njegova rođenja, jer se smatralo da je Isus umro 25. ožujka kad se zbio dan utjelovljenja pred 33 godine. Prema tome rođenje Isusovo pada 9 mjeseci kasnije iza začeca je, tj. 25. XII.

Božić se najprije počeo slaviti u Rimu. Istočnjaci su neko vrijeme slavili Božić 6. siječnja što danas čine nesjedinjeni Armenci. Papa Liberije 354. g. utvrdio je slavljenje Božića na današnji dan, pa su i drugi tog datuma slavili Božić kao što je činio Rim.

Ne radi se toliko o datumu Isusova rođenja koliko o činjenici da se Bog spustio do čovjeka, dijelio našu sudbinu i njegovim dolaskom počeo misterij našeg otkupljenja.

Nije lako opisati jedinstveni i veliki misterij Božjeg utjelovljenja. Isus, koji se rađa, jest Riječ Božja koja postaje tijelom, čovjekom. Mi se više zadržavamo na djetetu, slabom i krhkom, a manje na njegovu božanstvu i utjelovljenju. Luka nam pruža povijesne garancije njegova rođenja. Pokazuje nam siromašnog Isusa sina poniznog zanatlije kao puki broj u Rimskom carsvu; kao onoga koji je podlozan popisu, ali i kao nositelja svih obećanja Starog zavjeta, iako ne na onakav način na kakav su ga Židovi očekivali. Njega mogu prepoznati, ne naduti i umišljeni, nego siromasi, odbačeni, oni koji bdiju.

Ivan stavlja utjelovljenje u plan povijesti spasenja. Kao što je po vječnoj Riječi niklo prvo stvorenje, utjelovljenjem iste Riječi postaje novo stvorenje: čovjek se pridružuje Sinu Božjem. Učvršćuje se odnos čovjeka s Bogom koji je grijehom bio narušen. Sin Božji, postavši čovjekom, može se Bogu obraćati mjesto čovjeka, zvati ga »Ocem«, jer mu je sin a ne sluga.

Božić je početak puta, koji će Isus, pravi Sin Božji i pravi Sin Marijin, prijeći na ljudskom putu skupa s ljudima, »koji je iskusio u svemu (kao i mi), samo što nije sagriješio« (Heb 4,15). »Dode na ovaj svijet« (Iv 1,9), tj. među ljude uzevši njihovo obličje i uvjete života i rada. Svrstao se na stranu poniznih i siromašnih. Bolesnici, patnici, svi oni koji su nazvani »grešnicima«, u jednu riječ, odbačeni i zlostavljeni bit će

mu najbliži. Nikoga neće odbaciti jer svima želi donijeti Radosnu vijest mira, sreće i spasenja. »Došao sam da imaju život i da ga imaju u izobilju« (Iv 10,10).

Promatranje Božića treba nadahnjivati naš život. »Ne preostaje nam drugo nego moliti poslije objave tako uzvišenih istina da i naš život bude čist i naše vladanje sveto, jer ne bi ničemu služilo poznavati ove stvari ako naša djela nisu dobra« (sv. Ivan Krizostom).

SČ

Istog dana

– **Sv. Anastazija**, srijemska mučenica. Prema kasnom opisu njezina mučeništva, bila je kći nekog Pretekstata i žena nekog Publija. Muž joj je strogo zabranio i pazio da ne pomaže progonjenim kršćanima.

Poslije njegove smrti tražila je u Akvileju svoga savjetnika kršćanina Krizogona i prisustvovala je njegovu saslušanju i pogubljenju. Odvedena najprije u Makedoniju a zatim u Sirmij (Srijemska Mitrovica), osumnjičena je i optužena pred prefektom Ilirika Probom kao kršćanka. Prob ju je mjesec dana držao u kladama, a kad nije mogao slomiti njezino uvjerenje osudio ju je na smrt. Spaljena je živa na otočiću Palmarija. Moći su joj štovane u Sirmiju do 460., kad ih je carigradski patrijarh Ganadije prenio u Carigrad i smjestio u crkvu, koja je po mučenici dobila naziv crkva sv. Anastazije. Iz Carigrada joj se štovanje ubrzo proširilo u Rim i na Zapad.

– **Sv. Eugenija**, rimska mučenica. Nemoguće je točno odrediti vremensko razdoblje u kojem je živjela, jer joj je životopis romansirani. U Rimu joj se štovanje raširilo veoma rano i na grobu joj je sagrađena bazilika.

– **Sv. Nikomedijski mučenici**. Prema Rimskom martirologiju, zapaljena je u vrijeme Dioklecijanova progonstva u Nikomediji jedna crkva u kojoj je izgorjelo mnoštvo kršćana.

– **Sv. Tarsila**, rimska djevica. Bila je tetka (očeva sestra) sv. Grgura Velikog, koji je o njoj ostavio kratku pohvalu u svojim »Dijalogima«. Provođila je žarki molitveni i strogi pokornički život.

– **Sv. Irmina** (Hermína) iz Trier, velika dobročiniteljica sv. Willibrorda. Umrula je oko 708. kao predstojnica samostana Oerena. Nije sigurno da li je bila kćer kralja Dagoberta, jer je dokument iz kojeg je ta vijest uzeta falsifikat.

VK

26. SV. STJEPAN, prvomučenik

Blagdan

Sv. Stjepan, prvi i najstariji kršćanski mučenik, u pravom je smislu »martyr — svjedok« da je Isus Krist Bog i čovjek, umro i uskrsnuo, da je živ i »sjedi s desna Bogu« (Dj 7,55-56). Svi naime podaci o njemu i njegovu djelovanju nalaze se u nadahnutoj knjizi »Djela apostolska«, što ih je napisao sv. Luka, evanđelist, Pavlov pratilac. Stoga bi bilo sasvim dosta pročitati 6. i 7. poglavlje te značajne knjige, koju neki nazvaše »prvim priručnikom povijesti Crkve«.

Mlada crkvena zajednica u Jeruzalemu imala je nesporazume i to ne duhovne naravi. Nije sve bilo u redu s raspodjelom materijalnih dobara. Zato su apostoli sazvali zajednicu i htjeli na demokratski način riješiti tekuća pitanja. Zajednica je samostalno i samoupravno izabrala *sedmoricu muževa punih Duha i mudrosti*« (6,3). Položene su ruke na njih i oni su preuzeli *prvu đakonsku službu* u mladoj Crkvi, da bi apostoli imali više vremena za *»molitvu i službu Riječi«* (6,47).

To je ne samo čin prve Crkve nego je to poruka i direktiva za sva vremena: u zajednici ima ljudi punih Duha; treba ih samo otkriti i imati u njih povjerenja. Treba im predati brigu za potrebe Crkve. U svakom vremenu Crkva mora uspostavljati nove službe, nova poslanja, nove misije, nove redove. Tu je još jedna poruka. Osim propovijedanja riječi u Crkvi je od početka prisutna i karitativna djelatnost, briga za potrebne, *»udovice«* (6,1).

Eto, u takvom ozračju živi mlada Crkva, puna nutarnjeg dinamizma, brige za službu Riječi i brige za brata čovjeka, posebno onoga u nevolji. Stjepan se svom dušom predao tome radu i Bog ga je odlikovao čudesnim znamenjima među pukom (6,8).

Stjepanov sukob sa sinagogom, sudski postupak i njegova svjedočka smrt divno su opisani u Dj 6. i 7. poglavlje. Stjepan završava život kamenovan uz molitvu za ubojice: *»Gospodine Isuse, primi moj duh! Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh!«* (Dj. 7,59-60). Tako umiru heroji kršćanske ljubavi. Ne mržnja na neprijatelja, ne osveta ni prijetnja. Učiteljeva je poruka: *»Ljubite i neprijatelje svoje. Molite za one koji vas progone!«* (Mt 5,44). Njegovu riječ i njegov primjer s Golgote izvršava doslovno. Učenik dostojan velikoga Učitelja!

Značajno je da je mladić Savao čuvao odijela onih koji su kamenovali Stjepana (7,58). Pomagao je na neki način i Savao ubojicama Stjepanovim. Gledao je i promatrao smrt prvoga Svjedoka. A mislio je jadan, da radi dobro djelo! Stjepanova ljubav, žrtva i molitva od Savla iz Tarza stvoriše nam velikoga Pavla, apostola narodâ. Divni li su i nama neshvatljivi putovi Božje mudrosti!

»Bogobojazni ljudi pokopaše Stjepana i održaše veliko žalovanje nad njim« (8,2). To je prvi kršćanski tekst, prvi zapis, prvo svjedočanstvo, kako su prvi kršćani štovali svoje heroje, svjedoke, mučenike i svece. Dakle, štovanje Božjih ugodnika ima svoje duboko korijenje u počecima Crkve i to vezano uz prvoga mučenika i Kristova svjedoka Stjepana. Otada je Stjepan kroz cijelu povijest kršćanstva lik i uzor svjedoka za utjelovljenu Riječ, Krista Boga i čovjeka. Stoga je Stjepanov blagdan odmah uz Kristov rođendan.

Carigrad ima 12, a Rim oko 40 njegovih crkava. Oko 40 svetaca nosi njegovo ime, a mnogi gradovi i manja naselja ne samo da ga izabraše za zaštitnika nego se okrstiše i njegovim imenom. Stjepan je

heroj i uzor, suvremeni tip kršćanina, navjestitelja Riječi i svjedoka sve do krvi. Njegovo je svjedočanstvo i poruka jednako jako na riječima i na djelu. A suvremenom svijetu i Crkvi baš su takvi danas potrebni.

HGJ

Istog dana

– **Sv. Marin**, rimski mučenik (?). **Rimski martirologij** opisuje ga kao dječaka, sina nekoga rimskog senatora. Navodno je uhapšen u vrijeme cara Numerijana i poslije različitih mučenja ubijen. Noviji hagiografi drže da rimski mučenik Marin nije ni opstojao već da se zapravo radi o sirsom mučeniku Marinu, o kojem nemamo potanjih vijesti.

– **Sv. Dionizije**, papa. Upravljaio je Crkvom 259.-268. Bio je čovjek ispravne vjere, širokih pogleda i široke kulture. Branio je ispravnost vjere i pomagao siromašnima i progonjenima.

– **Sv. Zosim**, papa. Upravljaio je Crkvom nepunu godinu dana (18. ožujka – 26. prosinca 417.). U svom kratkom pontifikatu uglavnom je doživio neuspjeh. Nisu otkriveni nikakvi tragovi njegova štovanja u starini.

– **Sv. Arhelaj**, biskup. Bio je, možda, biskup oko 280. u Mezopotamiji.

– **Sv. Zenon**, biskup. Vijesti o njemu donosi povjesničar Sozomen u djelu *Historia Ecclesiastica* (VII. 28). Bio je biskup u Maiumi kod Gaze u drugoj polovici IV. stoljeća. Kad nije bio zauzet svećeničkom službom, obavljao je fizičke poslove. U kalendar ga je unio tek Baronije.

– **Sv. Teodor**, službenik crkve sv. Petra u Rimu (?). U martirologiji ga je unio Baronije, na temelju vijesti iz *Dijalogâ* sv. Grgura Velikog, u kojima Grgur iznosi zgodu kako se Teodoru ukazao sv. Petar. Noviji se hagiografi s pravom pitaju da li Teodorovo ime treba i nadalje ostati u martirologiju.

VK

27. SV. IVAN, apostol i evanđelist

Blagdan

Primjer sv. Stjepana, prvomučenika, slijedili su svi ostali apostoli, osim današnjega sveca, sv. Ivana. Još za drugovanja s Isusom među učenicima se pronio glas da Ivan neće umrijeti (Iv 21,23). Na koncu IV. evanđelja ispravlja se to krivo mišljenje. Vjerojatno je sâm Ivan (s pravom prozvan »Teolog) svojom oštroumnošću uočio da se ne radi o tome da neće umrijeti, nego da je to prepušteno nepredvidivoj volji nebeskog Učitelja. »Učenik koga je Isus ljubio« imao je posebnu povlasticu da se na Posljednjoj večeri nasloni na Učiteljeve grudi i pita o najtajnijim stvarima. Približio se fizički Isusovu srcu, ali još više žarom vlastitog srca. Taj ga je žar privlačio Isusu i u teškim trenucima na Kalvariji, kad su se ostali učenici razbježali. Zato je on dobio povlasticu da mu Učitelj povjeri Majku.

Ivan je prisutan kod svih važnijih Isusovih zahvata: u Kani Galilejskoj na svadbi, u kući Petrove punice, kod prvih Gospodinovih čudesa

i kod prvoga čudnovatog ribolova. Svjedok je Isusova preobraženja i prvih odbijanja Isusove osobe koja su izazvali njegov gnjev da je zajedno s bratom Jakovom tražio od Gospodina da zazove oganj s neba. Nisu još bili čuli izjavu: »Nisam došao osuditi nego spasiti.« Ivan je prvi dotrčao do praznog groba nakon uskrsnuća i prvi prepoznao Gospodina na obali Genezaretskog jezera nakon uskrsnog ukazanja.

Ivan je odigrao veliku ulogu u širenju i učvršćivanju prve Crkve. Bio je svjedok svega »što bijaše od početka, što smo čuli što smo vidjeli očima svojim, što razmotrismo i ruke naše opipaše...« (1 Iv 1,1). O tome je svjedočio kao stup Efeške crkve, kao propovjednik po Aziji, kao pisac i kao apokaliptički vizionar na Patmosu. Nakon mladenačkog zanosa, životnog iskustva, propovjedničkog uspjeha i razočaranja, apokaliptičkih vizija i iskustva u crkvenoj upravi mogao je dati ispravnu definiciju: Bog je ljubav. Jedino pravilo koje je dao svojim učenicima bilo je: »Dječice, ljubite se među sobom!«

MB

Istog dana

– **Sv. Teodor i Teofan, monasi.** Rodili su se u Moabitidi, pokrajini koja je pripadala Palestini ili Siriji. Teodor se rodio oko 775., a Teofan oko 778. godine. Otac im je Jona također ovjenčan svetačkom aureolom. Proganjani su zbog pristajanja uz štovanje svetih slika. Izgleda da je Teodor i umro u izgnanstvu 842. Teofan je postao kasnije nicejski biskup i umro je u Carigradu 845. Poznat je i kao liturgijski pjesnik.

– **Sv. Maksim, aleksandrijski biskup.** Živio je polovicom trećeg stoljeća. Kao svećenik je bio proganjan za vrijeme Valerijanova progonstva (257.). Oko 264. je postao aleksandrijski biskup. Umro je oko 282.

– **Sv. Nikareta, carigradska djevica.** Prema povjesničaru Sozomenu, koji je jedini spominje, porijeklom je iz Nikomedije. Bila je prijateljica sv. Ivana Krizostoma. Živjela je povučeno. U martirologij ju je prvi unio Baronije. Prije njega se ne spominje u kalendarima ni na Istoku ni na Zapadu.

VK

28. NEVINA DJEČICA, mučenici

Blagdan

»Vidjevši Herod da je izigran od Mudraca, vrlo se rasrdi te naredi da se poubijaju u Betlehemu i njegovoj okolici sva muška djeca od dvije godine pa niže« (Mt 2,16). Ti mali Isusovi vršnjaci su i ne znajući ispunili Isusovu preporuku o najvećoj ljubavi: položili život za druge. S druge strane je Herod. U ruci ima moć, ali u srcu mu je strah. Nasiljem pokušava zatamiti strah zbog same pomisli na gubitak vlasti. Nije bio svjestan da se kraljevstvo novorođenog Kralja ne osvaja nasiljem

i strahom nego mirotvorstvom, strpljivošću, patnjom, pravednošću, čistoćom srca. To je bilo strano Herodu, jer čovjek koji je dao smaknuti vlastitu suprugu, sinove i rođake nema čisto srce. To srce je okamenjeno sebeljubljem i opsjednuto vlašću.

Koliko je stvarno moglo biti nevinih mučenika u Betlehemu za Heroda? Ako je Betlehem u to vrijeme imao oko tisuću stanovnika, onda se može pretpostavljati da je bilo oko tridesetak muške djece ispod dvije godine. Stari kršćanski izvori u tome se dosta razlikuju. Neki čak spominju brojku 144.000 ali je očito da je to simbolički broj iz Otkrivenja.

Blagdan Nevine dječice veoma je rano ušao u kršćansku liturgiju. Štovana su kao prvi kršćanski mučenici i njihovo krštenje krvlju shvaćano je kao i krštenje vodom. U bazilici u Betlehemu postojala je posebna kapelica posvećena Nevinim mučenicima. Sv. Irenej i Ciprijan su svjedoci da im se kult već proširio i na Zapad. Polovicom 5. st. njihov blagdan se nalazi u liturgijskim knjigama rimskog obreda. Na raširenost štovanja na Zapadu utjecalo je i širenje relikvija »Nevine dječice«. U srednjem vijeku uz njihov blagdan razvio se neobično opširan religiozni folklor koji je skoro izgubio povezanost sa stvarnim događajem u Betlehemu.

Blagdan Nevine dječice prigoda je za obnovu vjere koju »ustima priznajemo i životom svjedočimo« (Molitva).

MB

Istog dane

– **Sv. Eutihije, svećenik i Domicijan, đakon, mučenici.** U Jeronimovom i Rimskom martirologiju navode se kao mučenici iz Ancire u Galaciji. Noviji hagiografi iznose, međutim, i druge pretpostavke.

– **Sv. Kastor, Viktor i Rogacijan, afrički mučenici.** Osim imena o njima nema drugih podataka. Umjesto Rogacijana u nekim se rukopisima navodi ime Rogacija ili Rogat.

– **Sv. Indes, eunuh, Domna, Agape i Teofila, djevice i drugovi, nikomedijski mučenici.** Prema legendarnom opisu mučeništva, Domna je bila poganska svećenica na carskom dvoru. Obratila se na kršćanstvo. U tom ju je nasljedovao eunuh, Indes. Kad se na dvoru za to saznalo počeli su ih proganjati. U čitavom nizu nevjerovatnih scena, koje prate daljnji opis događaja u spomenutom spisu o mučeništvu, spominju se djevice Agape i Teofila, svećenik Glicerije (21. prosinca), vojnik Zenon (22. prosinca), službenici Migdonije i Mardonije (23. prosinca), biskup Eutimije ili Antim (24. prosinca) i mnoštvo neimenovanih kršćana koji su na Božić živi spaljeni u jednoj nikomedijskoj crkvi (25. prosinca).

– **Sv. Troadije, neocezarejski mučenik.** Prema viđenju sv. Grgura Čudotvorca, bio bi mučen u vrijeme cara Decija (249.-251).

– **Sv. Cezarije iz Arabisse u Armeniji, mučenik.** Živio je u IV. st. i bio otac patrijarha Eudoksija, jednog od vođa arijanizma. Izvori o njemu kažu da je mučen u vrijeme cara Maksimijana. Budući da se njegovu štovanju ne nalazi nikakva traga u liturgiji, neki hagiografi pomišljaju da bi izvor o njemu mogao biti arijanskog porijekla da bi se na taj način pripisao veći autoritet Eudoksiju, kao sinu mučenika.

– Sv. **Domnion**, rimski svećenik. (?). Živio je u IV. stoljeću. Dopisivao se s najuglednijim ljudima svoga vremena. Sv. Jeronim, koji mu je bio prijatelj, naziva ga »vrlo svetim čovjekom« i uspoređuje ga s Lotom po čestitosti života. Ne može se sa sigurnošću ustvrditi da li je bio svećenik.

– Sv. **Ante Lerinski**, monah. Odgajao ga je sv. Severin, apostol Norika. God. 482. pred provalom barbara, za vrijeme velike seobe naroda, preselio se kao monah iz Norika na Komsko jezero. Uznemirivan čestim posjetima svojih štovatelja, odatle se preselio preko Alpa u Lerins gdje je oko 520. i umro. Isticao se napose poniznošću.

VK

29. SV. TOMA BECKET, biskup i mučenik

Neobavezni spomendan

Uvijek aktualni sukob između osobne savjesti i naredbe zakonite vlasti čini današnjeg sveca trajno aktualnim. Slučaj sv. Tome Becketa, kancelara engleskog kralja Henrika II. i kanterberijskog nadbiskupa, klasični je primjer takvog sukoba.

Toma se rodio u Londonu 1118. godine. U 36. godini života postaje kancelar kralja Henrika II. s kojim je osobno prijateljevao. To je bilo vrijeme sukoba između kralja Henrika i pape Aleksandra III. zbog jurisdikcije nad klericima. Kad je 1162. g. umro kanterberijski nadbiskup, kralj je postavio za nadbiskupa Tomu Becketa očekujući da će on biti produžena ruka kraljevske vlasti nad crkvenim dobrima. Međutim, prevario se u računici. Kad je Toma postao nadbiskup i primas Engleske, energično je branio slobodu crkvenih ljudi. Kad se na jednom crkvenom saboru suprotstavio kraljevim despotskim pretenzijama i priklopio se papinoj jurisdikciji, kralj se od Tomina prijatelja pretvorio u ogorčenog neprijatelja. Da spasi goli život, Toma bježi u Francusku i tu živi šest godina. Papa je nastojao izgladiti sukob i izbjeći shizmu kojom se kralj prijetio, ali Henrik II. nije želio izmijeniti cjelov mira sa svojim bivšim kancelarom. Kad se, nakon šestogodišnjeg izbivanja, Toma povratio u svoju biskupiju, dočekan je ovacijama, ali stari političar je znao dobro što ga čeka. Mjesec dana nakon toga kralj je otvoreno na sjednici vlade tražio tko će ga »osloboditi toga nepokornog svećenika«. Nedugo iza toga, 29. prosinca navečer 1170. g., četvorica razbojnika zadaše mu smrtonosne udarce u jednoj kapeli njegova nadbiskupskog sjedišta. Kažu da je Toma prije smrti uspio samo reći: »Umirem za ime Isusovo i za svetu Crkvu!«

Tri godine poslije njegove smrti, papa Aleksandar III. uzdiže Tomu na čast oltara, a godinu dana kasnije kralj Henrik II. dolazi na njegov

grob kao pokornik. Toma je bio jedan od najpopularnijih svetaca srednjega vijeka, uzor poštivanja slobode savijesti i hrabre obrane crkvene jurisdikcije, primjer »velikodušnog žrtvovanja za pravednost« (molitva).

MB

Istog dana

– **Sv. David**, prorok, kralj, osnivač hebrejske dinastije koja je vladala do razrušenja Jeruzalema (587. pr. Kr.) i pisac nadahnutih psalama.

– **Sv. Trofim**, biskup. Prema životopisu iz XII. stoljeća bio bi učenik sv. Pavla, o kojem Pavao piše u poslanici Timoteju. Zatim bi postao biskup u Arlesu u Francuskoj. Budući da je prva biskupija u Galiji bila lionska, a ona je osnovana početkom II. stoljeća, Trofim ne može biti u isto vrijeme Pavlov učenik i arleski biskup. Noviji hagiografi drže da je Trofim, osnivač arleske biskupije, bio biskup u Arlesu u prvoj polovici III. stoljeća.

– **Sv. Kalist, Feliks i Bonifacije**, rimski mučenici. U tom sastavu, grupa je vjerojatno nastala krivim čitanjem Jeronimova martirologija: »Romae in cimitero Calisti Felicis et Bonifati episcopi de ordinatione«. Prema tome Kalistovo bi ime bilo uzeto iz naziva groblja na Apijskoj cesti (Kalistove katakombe), Feliks bi bio mučenik koji se spominje u martirologiju 30. prosinca, a papi Bonifaciju I. je taj dan bila godišnjica posvećenja.

– **Sv. Dominik, Viktor, Primijan, Libozo, Saturnin, Krescencije, Sekund i Honorat**, afrički mučenici. Umjesto imena Dominik Jeronimov martirologij navodi ime Domicije. Odatle su neki hagiografi izveli pretpostavku da se radi o đakonu Domicijanu, koji se slavi 28. prosinca. O mučenicima se, inače, osim imena ništa drugo ne zna.

– **Sv. Marcel**, monah. Rodio se u Apameji. Najprije je bio krasopisac, a zatim se posvetio samostanskom životu. Upravljaio je samostanom na Bosporu, nedaleko Carigrada. U građevinske radove koje je izvodio, posebnu je pažnju poklanjao neprestanoj molitvi u samostanu, intelektualnom radu i biblioteci. Umro je na glasu svetosti oko 485. godine.

– **Sv. Ebrulf**, opat. Čini se da je živio u VI. st. u pokrajini Ouche u Normandiji. Spominju ga različiti rukopisi od X. st. nadalje. Iz njih proistječe da je bio visoki službenik Klotara I. (+ 561.). Zbog težnje za savršenijim životom nastanio se u jednoj Ouchijskoj šumi. Kasnije je osnovao petnaestak samostana. Po njemu su nazvana u biskupiji Sens dva sela, jedna šuma i opatija St-Evroutl.

VK

30. Bogoslužje ferijalno

Istog dana

– **Sv. Sabin, biskup, Eksuperancije i Marcel, đakoni, Venustian i drugovi**, mučenici. Mučeništvo im je opisano u pobožnom romanu iz VI. stoljeća, koji u sebi sadrži tek tragove povijesti teško razlučive od pobožne legende. Prema tom romanu, mučeni su u vrijeme cara Maksimijana (286.-305.). Znanost nije ni do danas uspjela razjasniti ni najosnovnije podatke iz njihova života.

– Sv. Mansuet (Blago), Sever, Apijan, Donat, Honorije i drugovi, aleksandrijski mučenici.

– Sv. Anizija, solunska mučenica. Živjela je u Solunu u vrijeme cara Maksimijana. Prema legendarnom opisu mučeništva, zavjetovala se kao djevojka na trajno djevičanstvo. Održla ga je usprkos svim prijetnjama i zbog njega je podnijela i smrt.

– Sv. Anizije, solunski biskup. Upravljao je solunskom biskupijom od 383. do smrti 410. godine. Jedno je vrijeme bio papin vikar za Ilirik.

– Sv. Eugen, milanski biskup (?). U nizu poznatih milanskih biskupa do 1922. nema toga imena. Radi se o svecu čiji je štovanje zajamčeno, ali se ne može odrediti ni vrijeme u kojem je živio, pa čak ni to da li je bio biskup.

– Sv. Liberije III., ravenski biskup. Upravljao je ravenskom biskupijom potkraj IV. stoljeća.

– Sv. Rajnerije, akvilski biskup. U martirologij ga je unio Baronije 1586., na temelju danas nepoznatih crkvenih dokumenata iz Akvile.

VK

NEDJELJA U OSMINI BOŽICA ILI, AKO JE NEMA,

30. PROSINCA

SVETA OBITELJ ISUSA, MARIJE I JOSIPA

Blagdan

Tijekom liturgijske godine prikladno je da se jednom svetkovinom slavi i Sveta Obitelj: Isus, Marija i Josip. Svetkovina je novijega datuma. Odobrio ju je i preporučio papa Leon XIII. Benedikt XV. svetkovinu je ustanovio za cijelu Crkvu 1921. god. u nedjelju po Bogojavljenju. Obnovom liturgijskog kalendara ova je svetkovina stavljena u nedjelju u osmini Božića ili, ako nema nedjelje, 30. prosinca. Ovo joj je najprikladnije mjesto, jer se tim ističe da se Sin Božji dolaskom na svijet hito uključiti, kao i svi ljudi, u jednu ljudsku obitelj. Upravo smo njegovo rođenje slavili, pa je prikladno da slavimo i protagoniste tog rođenja: Josipa, počima i Mariju, njegovu Majku. Istina, to se rođenje ostvarilo pod iznimnim okolnostima pa je stoga obitelj kojoj je pripadao i sama bila nešto osobito i iznimno.

Ova obitelj može postati uzorom svim kršćanskim obiteljima upravo sada u božićno vrijeme jer od božićnog otajstva poprima svoje istinsko i najdublje značenje. I Evandjelje nas povezuje s Božićem ukoliko nam donosi bijeg djeteta Isusa u Egipat, odakle se iz te tuđe zemlje vraća u svoju zemlju, izabire mjesto boravka Svetoj Obitelji.

Isus ulazi u konkretnu obitelj i u njoj uspostavlja prave ljudske odnose. U obitelji nije i ne može biti sve idila, mir, vedrina. Tu su i poteškoće, patnje, progoni i izagnanstvo. Patnje i radosti su dio svagdašnjice.

Sveta Obitelj je postavljena uzorom svakoj kršćanskoj obitelji. Zašto? Karakteristike Nazaretske obitelji su: vjerska revnost i molitva, međusobna ljubav, primjerna pokornost Isusa svojim roditeljima, jedno srce i jedna duša. Sve je u toj obitelji u skladu s voljom Božjom. To je neprekidna otvorenost Božjim planovima. Sve se prihvaća s dubokom vjerom, iako sva zbivanja nisu uvijek jasna. Ostvarenje Božjih planova u njihovu životu jest upravo način kako će biti sveti.

Biblijska čitanja naglašavaju kako djeca trebaju poštivati roditelje. »Tko poštuje oca okajava grijeh; tko časti majku sabire blago...« (Sir 3,2 sl.). To je prizivanje u pamet IV. Božje zapovijedi: Poštuj oca i majku...! Ona i danas ima svoju vrijednost. Pripjevni psalam 127. donosi nam ideal obitelji koja se boji Gospodina, koja hodi njegovim stopama.

Pavao naglašava međusobnu ljubav. Ona treba oblikovati idealnu zajednicu među članovima kršćanske obitelji. »Obucite se, dakle, budući da ste izabranici Božji, sveti i ljubljeni, u milosrdnu srdačnost, dobrotu, poniznost, krotkost i strpljivost! Podnosite jedan drugoga i dobrostivo oporaštajte međusobno ako tko protiv koga ima nešto što je za ukor« (Kol 3,12-13). U obitelji treba vladati sklad i jedinstvo srdaca. Ljubav sve nadoknađuje i suočava se sa svim poteškoćama. Gdje ljubav zataji, i male stvari postaju teške i nesnošljive.

Nazaretska je obitelj uzor svakoj obitelji kao »pravi model života«, kao primjer vedrine i mira u svim okolnostima života, posebno u kušnjama. U Nazaretsku Obitelj se može ugledati i velika obitelj, obitelj otkupljenih, koje je otkupio Sin Božji. Sjedinjeni s Isusom, Marijom i Josipom moći će u kući Oca nebeskoga naći mir i radost bez kraja.

SC

31. SV. SILVESTAR, papa

Neobavezan spomendan

»Silvestrovo« ili Stara godina (31. prosinca) ljudima kršćanske civilizacije svakako je jedinstven dan u godini. Neki se bave obračunima i inventurama, neki slave »staru« i »čekaju« Novu godinu, a rijetki toga dana pokušavaju odvagnuti vrijednost vremena i vječnosti, duha i materije, dobro i loše upotrebljenog vremena i nastoje izraziti svoju veliku zahvalnost Bogu na darovima kroz proteklu godinu uz molitvu za blagoslov u »novoju«... Ipak svi ti ljudi malo znaju o Svecu, što ga toga dana Crkva slavi i stavlja svima za uzor.

Malo je sigurnih povijesnih podataka o sv. Silvestru. Kasnije legende »uljepšase« njegov život. Danas je, međutim, teško odijeliti povijesnu jezgru od kasnijih natruha razigrane mašte. Ipak se zna da je rođen u Rimu sredinom III. stoljeća. Postao je klerikom Rimske crkve i nakon smrti pape Miltijada (314. g.) izabran je za papu.

Ako se sjetimo da je to vrijeme kad je Konstantin Veliki uspio poslije bitke na Milvijskom mostu konačno zagospodariti Rimom i carstvom, da je njegov Milanski proglas digao s kršćana teški teret »drugorazrednih«, progonjenih građana, da je to početak službene afirmacije kršćanstva u javnom i društvenom životu, da su Konstantin i njegova majka sv. Jelena Križarica službenu politiku dvora okrenuli u korist Crkve, onda ćemo lako naslutiti što je sve Silvestar, prvi papa slobodne Crkve, morao poduzeti u tim sasvim novim prilikama. Nije se trebalo bojati pogana ni progona, ali je valjalo urediti život u slobodi; moralo se snalaziti u razdoblju mira i postignute slobode i trebalo se dati na unutarne uređenje Crkve, posebno bogoslužja.

Upada u oči silna građevinska djelatnost. Car gradi veličanstvene bazilike u Rimu. Carica Fausta daruje papi za rezidenciju svoju vilu na brežuljku Lateranu. Tu je uskoro podignuta veličanstvena bazilika Svetoga Spasitelja. I danas se na pročelju te bazilike čita natpis »Majka i glavarića svih crkava u Rimu i na cijelom svijetu«. Tu su pape stanovali deset stoljeća, tu je održano pet općih sabora, to je i danas papina katedrala. A tu je baziliku posvetio papa Silvestar i u nju smjestio onaj *drveni oltar*, što su ga po predaji pape od sv. Petra čuvali i nosili po kućama i katakombama i oko njega okupljali zajednicu vjernika na euharistiju... Ta je bazilika značajna i za nas Hrvate, jer je papa Ivan IV. (+ 642.), rodom Dalmatinac, preko opata Martina pokupio moći sv. solinskih i drugih mučenika i dao u Lateranu sagraditi posebnu kapelu i pohranio te svete moći. Njegov nasljednik Teodor dao je ukrasiti kapelu divnim mozaikom s likovima naših mučenika. I danas blistaju naši mučenici u toj središnjoj bazilici kršćanstva.

Konstantin je dao sagraditi i na Vatikanskom brijegu baziliku u čast sv. Petru, koja je kasnije zamijenjena današnjom. Izvan gradskih zidina podigao je baziliku sv. Pavla, pa onu Sv. Križa s relikvijom Kristova Križa, te baziliku sv. Agneze, Lovre i druge. Koliko je u tome papa Silvestar surađivao i nadahnjivao cara — teško je reći. No, svakako se to sve nije moglo raditi bez njega.

Međutim, Silvestar se posebno brinuo za *unutrašnji život Crkve*. Posvetio je Lateransku baziliku i u toj prigodi uredio obred posvećenja crkve i oltara. Propisao je odijela za službenike oltara, npr. dalmatiku za đakone, obogatio obred krštenja, donio više pravnih propisa o životu klerika i tražio od njih da se ne bave državnim i javnim poslovima, nego da svaki dan obavljaju službu Božju.

Godine 325. car je u dogovoru s papom sazvao *Prvi opći crkveni sabor* u »zlatni grad« Niceju. Glavna tema bijaše Kristovo božanstvo. Tu je formulirano »Nicejsko vjerovanje«, koje se i danas moli svake nedjelje i blagdana (kasnije redigirano u Carigradu, pa se stoga danas zove »Nicejsko-carigradsko«).

Silvestar je bio papom 22 godine. Mirno i tiho se preselio u vječnost i pokopan je na Priscilinu groblju. Odmah su ga počeli slaviti kao sveca i *on je prvi ne-mučenik* (uz sv. Martina), kojemu su iskazivane počasti kao mučenku. U Rimu su njegov blagdan slavili uvijek 31. prosinca, a Istočna ga crkva slavi 2. siječnja.

Bio je čovjek tihog rada, snalažljivosti u slobodi i mirnim vremenima, a na poseban način duboko uvjereni štovalac Boga Višnjega — obnovitelj i reformator liturgije i kleričkog života.

HGJ

Istog dana

— **Sv. Donata, Paulina, Rogata, Dominanda, Serotina, Saturnina i Hilarija**, mučenice. Baronije pogrešno navodi: Rustika umjesto Rogata i Nominanda umjesto Dominanda te ispušta Saturninu. O njima se jedino zna da su pokopane u »Cimiterium Iordanorum«.

— **Sv. Sabinijan i Potencijan**, mučenici. Životopisi su im potpuno legendarni. Navodno su bili Kristovi učenici iz broja sedamdeset i dvojice. Sv. Petar bi ih poslao naviještati Evanđelje u Galiju, gdje bi podnijeli mučeničku smrt. Noviji hagiografi misle da se radi o prvoj dvojici biskupa Sensa, koji su živjeli početkom IV. st. i da s obzirom na razdoblje u kojem su živjeli nisu mogli biti mučenici.

— **Sv. Stjepan, Poncijan, Atalije, Fabijan, Kornelije, Sekst, Floro, Kvincijan, Minervin i Simplicijan**, mučenici (?). Baronije koji ih je unio u martirologij navodi da su mučeni u Kataniji. Prema kasnijim istraživanjima, radi se o imenima papa i mučenika koji nemaju ništa s Katanijom, pa hagiografi drže da bi grupu kao takvu trebalo isključiti iz martirologija.

— **Sv. Kolumba (Golubica)**, mučenica. Bila je vjerojatno mučena u Sensu u Francuskoj u drugoj polovici III. stoljeća.

— **Sv. Zotik**, svećenik i organizator sirotišta u Carigradu. Živio je u IV. stoljeću. Prvi podaci o njemu potječu iz V. stoljeća.

— **Sv. Barbacijan**, ravenski svećenik. Živio je u prvoj polovici VI. stoljeća. Pripišu mu se brojna čudesa.

— **Sv. Ivan Franjo Régis**, svećenik iz Družbe Isusove. Rodio se 1597. u selu Fontcouverteu između Narbonne i Carcaçsona. Isticao se samoprijegornim apostolatom i pokorničkim životom. Umro je u mjestu La Louvescu 1640. godine.

— **Sv. Hermes**, egzorcist iz Rhaetiariae (današnji Arcer) u Meziji.

— **Sv. Katarina Labouré**, redovnica. Rodila se u Fain-les-Moutiersu u Bourgogni, 2. svibnja 1806. U dobi od 24 godine stupila je među milosrdnice. Prema opisu njezinih viđenja izrađivane su medaljice, koje su nazvane »čudotvornima«. Umrla je 1876., a proglašena svetom 1947. godine.

— **Sv. Melanija Mlada**, rimska matrona. Rodila se 383. Udala se vrlo mlada i nakon što joj je umrlo dvoje djece, dogovorno s mužem Pinijanom, živila je pokornički i u suzdržljivosti. Hodočastila je u Jeruzalem i na Maslinskom brdu osnovala dva samostana koji su se isticali liturgijskom aktivnošću. I sama je živjela u jednom od njih. Umrla je u Jeruzalemu 440. godine.

VK